

Марина Николић • Јована Јовановић • Јанко Ивановић

РАДНА СВЕСКА 6

уз Граматику
за шести разред основне школе

РАДНА СВЕСКА 6

уз Граматику за шести разред основне школе

Редакција Фондације „Алек Кавчић“

Аутори проф. др Марина Николић, др Јована Јовановић, мср Јанко Ивановић

Рецензенти проф. др Александра Лончар Раичевић, Филозофски факултет Универзитета у Нишу
Мирјана Светозаревић, ОШ „Вук Караџић“, Књажевац
Наталија Миленковић, ОШ „Радоје Домановић“, Ниш

Главни уредник Крста Поповски

Уредник Милана Поучки

Илустрације Горан Витановић

Фотографије Shutterstock

Лектура и коректура Милана Поучки

Ликовни уредник Слађана Николић

Прелом Слађана Николић

Издавач АрхиКњига д. о. о.
Љубостињска 2, Београд

За издавача Оливер Кавчић

Штампа Штампариија Дунав д. о. о., Земун

Тираж 20.000

Прво издање, 2023.

ISBN 978-86-6130-039-4

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.016:821-82(075.2)(076.1)
37.016:811.163.41(075.2)(076.1)

БАЈЧЕТА, Владан, 1985-

Радна свеска 6 : уз Читанку за шести разред основне школе / Владан Бајчета, Јанко Ивановић ; [илустрације Горан Витановић]. - 1. изд. - Београд : АрхиКњига, 2023 (Земун : "Дунав"). - 38, 74 стр. : илустр. ; 29 см

Насл. стр. приштампаног текста : Радна свеска 6 : уз Граматику за шести разред основне школе / Марина Николић, Јована Јовановић, Јанко Ивановић. - Оба рада штампана у међусобно обрнутим смеровима. - Тираж 20.000. - Библиографија: стр. 38, 74.

ISBN 978-86-6130-039-4

1. Ивановић, Јанко, 1988- [аутор]
2. Николић, Марина, 1982-: Радна свеска 6

COBISS.SR-ID 136135433

Министарство просвете,
науке и технолошког
развоја Републике Србије
одобрило је овај уџбеник
за употребу у школама
решењем број:
650-02-00230/2023-07
од 22. 12. 2023. године.

Спонзор уџбеника

 Ringier

Садржај

Водич..... 4

ТВОРБА РЕЧИ

Подела речи по начину настанка,
породица и корен речи..... 6
Саставни делови твореница..... 8
Аугментативи и пејоративи, деминутиви
и хипокористици..... 10

ГЛАСОВИ

Настанак гласова и говорни органи... 12
Подела гласова српског језика –
самогласници и сугласници..... 13
Подела сугласника по звучности..... 14
Подела сугласника по месту изговора
(творбе)..... 15
Подела речи на слоге..... 16

ГЛАСОВНЕ ПРОМЕНЕ

Палатализација..... 18
Сибиларизација..... 19
Непостојано А..... 20
Промена Л у О..... 21
Једначење сугласника по звучности... 22
Јотовање..... 23
Једначење сугласника по месту изговора
(творбе)..... 24
Губљење сугласника..... 25

ЗАМЕНИЦЕ

Неличне именичке заменице..... 28
Придевске заменице..... 30

ГЛАГОЛСКИ ОБЛИЦИ

Аорист..... 34
Имперфекат..... 36
Плусквамперфекат..... 37

РЕЧЕНИЦА

Предикатска реченица..... 40
Комуникативна реченица..... 41

ПРАВИЛАН ИЗГОВОР

Правилан изговор гласова
Ђ, Џ, Ђ, Ч, Р..... 44
Дуги и кратки акценци..... 45

ПРАВОПИС

Писање имена васионских тела..... 48
Писање заменица *Ви* и *Ваи*
из поштовања..... 50
Писање одричних заменица
с предлозима..... 52
Растављање речи на крају реда..... 53
Правописна решења у вези
с гласовним променама..... 54
Правописна решења у вези
с глаголским облицима..... 55

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Тражење праве речи
и погодног израза..... 58
Избегавање некњижевних речи
и туђица..... 59
Обавештење..... 60
Вест..... 61
Извештај..... 62
Хронолошко приповедање
и препричавање..... 63
Учтиве форме обраћања..... 64

Решења..... 65
Литература..... 74

ТВОРБА РЕЧИ

Молим те да наредних дана користиш зубну пасту коју ћемо ти дати.

Хоћу, мада ме је зубобоља прошла чим сте ми извадили зуб!

Подела речи по начину настанка, породица и корен речи

1. Напиши што више твореница од речи ГЛАВА.

---

2. У следећем низу речи подвучи оне које су просте:

мајчинство, руковати, истина, дражестан, мајка, истинољубив, рука, драг, раздраган, неистинит.

3. Попуни табелу као што је започето и одреди најпре од којих су речи добијене дате творенице, а затим и какве су по начину настанка.

Твореница	Реч од које је добијена	Начин настанка
књижица	књига	изведеница
пароброд	пара + брод	сложеница
старост		
пшенични		
југозапад		
лекар		
чуваркућа		
лекарка		

4. Пажљиво прочитај следећи текст, а затим разврстај истакнуте речи на просте речи и творенице.

Лето је **Анино** омиљено **годишње** доба. И ове **године** део **летњег** распуста провешће код **бабе** и **деде** у **селу**. **Радује** се што ће им помоћи у **сеоским** пословима. Ана посебно воли **свеже** домаће **воће** – брескве и кајсије из **дединог воћњака**, као и **бабин** сок од трешања, којим се увек **освежи** после рада у **башти**. Баба Мира добро опере **баштенско** поврће и спакује **зеље** у везице да Ана однесе **комшији Драгану**, који живи сам у **кућици** поред реке. Пошаље му Мира увек и ратлук – да се **заслади** уз **јутарњу** кафу. **Комшијина кућа** је много мања од бабине и дедине, али има велико двориште, тик уз **реку**. Драган често **пеца** и обавезно узврати пошиљку тек **упецаном** свежом **речном** рибом, коју Мира после припрема за вечеру. Ана овај задатак с **радошћу** обавља, јер зна да ће их комшија већ следећег **јутра** посетити. **Драганова зељаница** је најлепша пита коју је Ана јела. Наравно, не изостане ни **комшијски** џепарац – за **сладолед**! Ипак, уместо сладоледа и **слаткиша**, од **прошлогодишњег** џепарца Ана је купила ранац за **школу**. Све у свему – Ана једва чека последњи **школски** дан и полазак код бабе и деде.

• Просте речи: _____

• Творенице: _____

5. a) Из низа твореница у претходном задатку издвој оне које су по начину настанка изведене речи и подвуци им корен.

- б) Међу уоченим изведеницама издвој придеве који су добијени од именица и запиши их по следећем моделу:

летњи ← лето, _____

- в) Напиши на линији све сложенице које уочаваш у тексту у претходном задатку:

---

6. У сваком од датих низова речи подвуци ону која не припада тој породици, а затим на линији напиши корен који је заједнички свим члановима породице.

а) морепловац, морати, морски, приморје   корен: _____

б) воденица, водица, провод, водопад   корен: _____

в) продати, родити, родбина, изрод   корен: _____

7. Разврстај речи у следећем низу према породицама којима припадају:

бледуњав, крварити, гост, црн, избледети, црница, гостољубив, крв, поцрнети, сукрвица, блед, угостити, црнпураст, крвоток, бледоплав, гостовати, црнокоса, закрвити.

а) Породица 1: _____

б) Породица 2: _____

в) Породица 3: _____

г) Породица 4: _____

8. Заокружи слово испред парова речи које имају заједнички корен.

а) туга – тужан   б) далек – млеко

в) раздани се – дан   г) сок – соковник

д) кружити – ружан   њ) пасти – пас

е) радник – радити   ж) новац – новчаник

9. Како гласи корен свих речи у следећој породици:

градити, грађанин, град, грађевина, градски, разградити?

Саставни делови твореница

1. Подвуци суфиксе у следећим речима:

пекар, младић, београдски, брзина, зидни, зидарски, прстен, учитељица, дечаков.

2. Одреди творбену основу и суфикс у следећим речима, према датом моделу:

црвенкаст црвен - + -каст, млекар _____, папирни _____,
креветац _____, учитељ _____, радник _____,
радост _____, учитељица _____, радница _____.

3. Исправно попуни табелу користећи дате податке.

Твореница	Творбена основа	Суфикс	Значење изведене речи
радник	рад	-ник	онај који ради
кућица			
зубар			
			она која поправља зубе
			особина оних који су леви
писац			

4. У следећем низу речи подвуци именице настале од придева:

плаветнило, докторка, гледалац, наставак, старост, белина, музичар, играч.

5. На линијама напиши од којих су речи добијене дате изведенице:

а) путни _____, б) путник _____,
в) ловац _____, г) ловачки _____,
д) путењак _____, е) ловиште _____.

6. Одреди корен, творбену основу и граматичку основу твореница које су дате у табели.

Твореница	Корен	Творбена основа	Грамматичка основа
младић			
раднички			
брзина			
сестрица			
путеви			

7. Подвуци граматичку основу у следећим речима:

реченица, мишљење, другарице, радост, злато, реч.

8. Повежи изведенице у колони А с врстама речи од којих су добијене у колони Б.

А	Б
осмица ☐	☐ придев
доброта ☐	☐ именица
братски ☐	☐ глагол
мислилац ☐	☐ број

9. Одреди корен, творбену основу и суфикс твореница које су дате у табели.

Твореница	Корен	Творбена основа	Суфикс
путник			
листић			
књижица			
сниматељ			
зубарски			

10. Основама следећих речи додај одговарајући међу суфиксима -АЧ, -АР или -АЦ, тако да добијена изведеница означава вршиоца радње.

музика _____ возити _____ глума _____
 зидати _____ чистити _____ књига _____
 играти _____ врата _____ апотека _____

11. Подвуци префиксе у следећим речима:

заградити, прашума, предзнање, просед, несрећа, преписати, узраст.

12. Додавањем одговарајућих префикса од сваког наведеног глагола начини најмање два видска парњака:

- а) мислити _____, _____;
 б) говорити _____, _____;
 в) ићи _____, _____;
 г) радити _____, _____.

13. Разврстај творенице у следећем низу на основу тога да ли су добијене додавањем префикса или суфикса на творбену основу, а затим у свакој речи заокружи одговарајући префикс односно суфикс:

гласић, одрадити, разглас, радник, гласан, нерад.

- Творенице с префиксима: _____
- Творенице са суфиксима: _____

Аугментативи и пејоративи, деминутиви и хипокористици

1. Попуни табелу одговарајућим речима.

Реч	Деминутив	Аугментатив
		књижурина
	кутијица	
рука		
	ножица	
		папирчина

2. Напиши на линијама од којих су речи добијене именице:

бабетина _____,   зградурина _____,
владарчић _____,   собица _____,
столичица _____,   дедускера _____,
сатић _____,   бокалчина _____.

3. Разврстај именице из претходног задатка у следеће категорије:

- деминутиви: _____;
- аугментативи: _____;
- пејоративи: _____.

4. Међу следећим речима подвучи ону која је истовремено и деминутив и хипокористик:
директорчић, декица, поглаварчић, играчица, куче.

5. Напиши на линијама творбене основе и суфиксе којима су изведени следећи деминутиви (хипокористици) и аугментативи (пејоративи), користећи дати модел.

главурда глав- + -урда   лавић _____   професорчина _____
мачкица _____   зградурина _____   коњче _____

6. Подвучи суфиксе којима су изведени деминутиви и аугментативи у следећим речима:
детенце, ручерда, звонце, брадурина, слонче, хаљинетина, месташце, шоферчина.

ГЛАСОВИ

У Граматици пише да
се вокали могу певати.
Хоћеш ли да провериш?

Ааааа, ееее, иииии,
ооооо, ууууу!

Настанак гласова и говорни органи

1. На свакој линији напиши слово **а)**, **б)** или **в)** у зависности од тога који опис се односи на које говорне органе и њихову улогу у настајању гласова:

а) плућа, трбушни мишићи, дијафрагма, душник;

б) гласне жице, језик, задње и предње непце, алвеоле, зуби и усне;

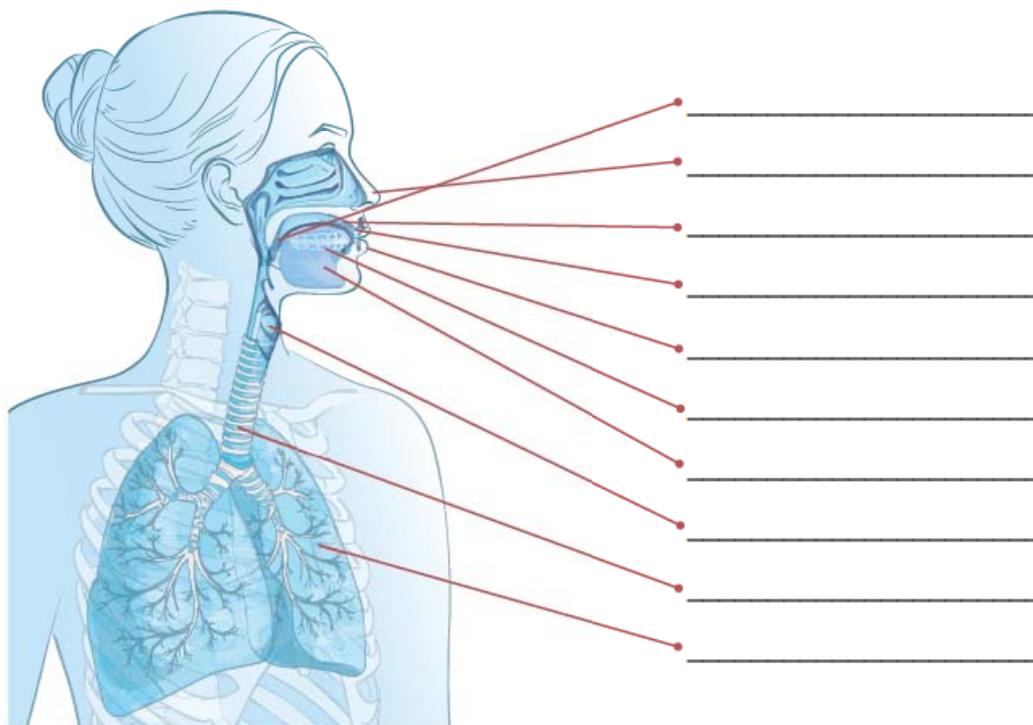
в) ждреона, усна и носна дупља.

• Појачавају гласове и дају им посебан тон и боју, односно имају улогу резонатора. _____

• Служе за сакупљање, истискивање и спровођење ваздуха. _____

• Производе гласове покретом или се на њима стварају гласови. _____

2. На линијама напиши назив одговарајућег говорног органа.

3. Звучност, тј. безвучност гласова, зависи од тога да ли:

а) језик иде ка предњем или ка задњем непцу;

б) говорник дише или не дише;

в) гласне жице трепере или не трепере.

Заокружи слово испред тачног одговора.

4. Наука која се бави проучавањем гласова зове се _____.

Подела гласова српског језика – самогласници и сугласници

1. Допуни следећи текст тако да тврдње буду тачне.

У српском језику има _____ гласова. Гласови приликом чијег изговора ваздушна струја слободно пролази кроз говорни канал називају се _____. Гласови приликом чијег изговора ваздушна струја наилази на препреку називају се _____.

2. Гласови В, Ј, Л, Р, Љ, М, Н, Њ називају се _____.

Они спадају у САМОГЛАСНИКЕ/СУГЛАСНИКЕ. Сви ови гласови су ЗВУЧНИ/БЕЗВУЧНИ.

Допиши и подвучи тачне одговоре.

3. Допуни следеће реченице тако да добијеш тачне тврдње.

а) Самогласнике другачије зовемо и _____.

б) Сугласнике другачије зовемо и _____.

4. Заокружи **Т** ако је тврдња тачна, а **Н** ако је нетачна.

Приликом изговора сугласника гласне жице увек трепере.

Т **Н**

Приликом изговора самогласника гласне жице увек трепере.

Т **Н**

Приликом изговора сонаната гласне жице увек трепере.

Т **Н**

5. Заокружи **Т** ако је тврдња тачна, а **Н** ако је нетачна.

У српском језику има више звучних него беззвучних гласова.

Т **Н**

У српском језику има више беззвучних него звучних гласова.

Т **Н**

У српском језику је исти број звучних и беззвучних гласова.

Т **Н**

Сви вокали су звучни гласови.

Т **Н**

6. Подвучи самогласнике у наведеној народној пословици:

КО С ЂАВОЛОМ ТИКВЕ САДИ, О ГЛАВУ МУ СЕ ЛУПАЈУ.

7. Подвучи сонанте у реченици:

Јелена врло марљиво ради на решавању проблема.

Подела сугласника по звучности

1. Допуни следећу реченицу тако да тврдња буде тачна.

Гласови приликом чијег изговора гласнице (гласне жице) трепере су _____, а они приликом чијег изговора не трепере су _____.

2. Допуни табелу сугласницима који недостају.

Звучни	Б		Д			Г			
Безвучни		С		Ђ	Ш		Ч		Ц

3. Заокружи слова испред тврдњи које се односе на сонанте.

- а) У српском језику их има 17.
- б) У српском језику их има 8.
- в) Сви су безвучни.
- г) Сви су звучни.

4. Подвуци све сонанте у следећој народној пословици:

ЉУБАВ ЈЕ ПУНА МЕДА И ЈЕДА.

5. Подвуци све безвучне сугласнике у народној пословици:

ТЕШКО ЈЕ ПСЕТО С МАЧКОМ И КУРЈАКА С ОВЦОМ ПОМИРИТИ.

6. Подвуци све звучне гласове у следећој народној пословици:

ЖЕНИТИ СЕ МЛАД – ПРЕРАНО ЈЕ, А СТАР – ПРЕКАСНО ЈЕ.

7. Подвуци звучне сугласнике у следећим речима:

заиграти, библиотека, помоћи, илустратор, снага.

8. Подвуци звучне гласове у следећој народној загонетки:

Трчи, трчи трчуљак,
Виси, виси висуљак;
Бога моли трчуљак,
Да опадне висуљак.
(*ђнж п аждџ*)

9. Подвуци све безвучне сугласнике у следећој реченици:

БАКА ПРАВИ КОЛАЧЕ ГЛАДНОЈ ДЕЦИ.

Подела сугласника по месту изговора (творбе)

1. Сугласници по месту изговора могу бити:

зубни, _____, _____, задњонепчани,
_____.

Допиши тачне одговоре који недостају. Редослед навођења није важан.

2. На линији поред сваког облачића напиши врсту сугласника по месту изговора.

Л, Р, Н

К, Г, Х

З, Д, С, Т, Ц

Б, П, М, В, Ф

Ј, Љ, Њ, Ћ, Ђ, Ж, Ш, Џ, Ч

3. Напиши одговарајућу реч према следећим захтевима.

- а) У речи СЛАВА зубни сугласник замени задњонепчаним звучним сугласником. _____
- б) У речи МИР двоуснени сонант замени беззвучним двоусненим сугласником. _____
- в) У речи ДАР зубни звучни сугласник замени зубним беззвучним сугласником који нема свој звучни парњак. _____

4. ЛАКШЕ ЈЕ КАМЕЊЕ УЗ БРДО ВАЉАТИ НЕГО СЕ С ЛУДИМ РАЗГОВАРАТИ.

Издвој из наведене народне пословице следеће гласове:

- а) предњонепчане: _____;
- б) надзубне: _____;
- в) задњонепчане: _____.

5. Допуни табелу тако што ћеш написати место изговора датих гласова.

Глас	Место изговора	Глас	Место изговора
Б		З	
Ж		Х	

Подела речи на слоге

1. Разврстај речи из наведеног низа у одговарајућу колону:

висибаба, миш, Србија, шах, грејање, кост, помоћ, савијати, рука, птица, преполовити, лепота.

а) Једносложне речи: _____

б) Двосложне речи: _____

в) Тросложне речи: _____

г) Вишесложне речи: _____

2. У следећем низу подвуци слоготворне гласове:

Б, А, К, М, О, С, Р, Љ, Е, Ж, Ц, И, П, У.

3. Усправном цртом подели следеће речи на слоге.

ПРОГОВОРТИ	ЗВЕЗДА	УЧИТЕЉИЦА	ТРАМВАЈ
ЗАДОВОЉСТВО	ПРЕПРИЧАВАТИ	ЛОПТА	ОПИСИВАТИ
МИЛИЦА	МЕРДЕВИНЕ	УЧИОНИЦА	КРЕВЕТ

4. Заокружи **Т** ако је тврдња тачна, а **Н** ако је нетачна.

У једном слогу постоји само један самогласник. Т Н

У једном слогу могу постојати два самогласника. Т Н

Р постаје слоготворно када поред њега не стоји самогласник. Т Н

Р је увек слоготворно. Т Н

Када се сугласници нађу један до другог, никад се не раздвајају. Т Н

Када се сугласници нађу један до другог, раздвајају се уколико је сугласничка група тешка за изговор. Т Н

5. Подвуци речи у којима се јавља слоготворно Р:

заграђивати, протрчати, размрљавити, преоравати, намрштити се, умртвљен, растурити, распрснути, прикрпити, реконструкција.

6. Пронађи и заокружи правилно подељене речи на слоге.

СТО ЛИ ЦА	ЛА С ТА	У ЧЕ НИ К	КО ЛИ ЦА
П ОЛ	СО БА	Д ВО РИ Ш ТЕ	СА КСИ ЈА

ГЛАСОВНЕ ПРОМЕНЕ

Иако је мастан, узео сам
бурек јер је посан.

Вуче, овога пута си
добро рекао да је бурек
мастан, али је и постан!

Палатализација

1. Попуни табелу као што је започето и допуни реченицу тачним одговором.

век	вечан	К → Ч
	Божић	
	страшан	
	снежан	
	скочити	
	мрачан	

- Ова промена назива се _____.

2. Напиши вокатив једнине следећих именица:

Предраг _____, Новак _____,
путник _____, витез _____.

3. У следећим речима недостају сугласници К, Ц или Ч. Упиши одговарајући.

а) Ан__ин **б)** Дани__ин **в)** цари__ин **г)** Зор__ин **д)** Зори__ин **е)** глуми__ин
ж) васпитачи__ин **з)** спремачи__ин **и)** Слав__ин **л)** Љуби__ин

4. Попуни табелу одговарајућим обликом глагола, а потом одговори на питање.

Инфинитив	3. лице једнине презента	3. лице множине презента
сећи		
моћи		
тући		

- У ком лицу и броју не долази до палатализације? _____

5. У следећим реченицама подвуци речи у којима је извршена палатализација.

- а)** Далеко од очију, далеко од срца.
б) Ми смо били једна сјајна дружина.
в) Деца су се купала у бистром поточићу.
г) Када ме неко вуче, ја се изнервирам.

6. Подвуци речи у којима је извршена палатализација:

облачић, чекић, кључић, кружић, жежић, ковчежић, дечачић.

7. Напиши како гласи присвојни придев од следећих личних имена.

Бранка _____ Лука _____
Олга _____ Милка _____

Сибиларизација

1. Попуни табелу као што је започето и допуни реченицу тачним одговором.

монах	монаси	X → C
	Грци	
	једнорози	
	радници	
	излози	
	сиромаси	

- Ова гласовна промена назива се _____.

2. Подвуци речи у којима уочаваш сибиларизацију:

монолози, митинзи, трапези, витези, докази, ковчези, успеси.

3. У следећим речима недостају сугласници К или Ц. Упиши одговарајући.

- а) Душ__и   б) Души__и   в) Мил__и   г) Мили__и
А) Зори__и   Њ) Зор__и   е) Слави__и   ж) Слав__и

4. Заокружи Т ако је тврдња тачна, а Н ако је нетачна.

- Исправно је рећи и *биџки* и *биџи*. Т Н
Исправан је само облик *ејохи*, али не и *ејоси*. Т Н
Исправно је рећи и *воћки* и *воћџи*. Т Н
Исправан је само облик *зајонеџки*, али не и *зајонеци*. Т Н

5. По једна реч у следећим реченицама није написана правилно. Препиши реченице и исправи грешке.

- а) Рекла сам фризерци да желим исту фризуру као моја омиљена глумица.

_____

- б) Мој омиљени фудбалски клуб сада игра у првој лизи.

_____

- в) Татином колези било је лоше.

_____

6. У следећим реченицама подвуци речи у којима је извршена сибиларизација.

- а) Прочитала сам врло занимљив текст у јучерашњој „Политици”.
б) Напиши неку лепу песму о мајци.
в) У овој књизи има пуно лепих афоризама.
г) Испеци па реци.

Непостојано А

1. У следећем низу речи подвуци само оно А које је непостојано:

задатака, миран, девојака, добар, остатака, интеллигентан, стабала, мрачан, банака, издашан, пристанака.

2. У следећем низу речи подвуци оне у чијој деklinацији уочаваш непостојано А:

боравак, мудрац, пљусак, кишобран, потомак, Милан, Петар.

3. Попуни табелу одговарајућим родом придева као што је започето.

Мушки род	Женски род	Средњи род
послушан	послушна	послушно
		уредно
	вредна	
хладан		
	квалитетна	
		досадно

4. Повежи следеће речи с падежима у којима оне имају непостојано А.

пас   трешња   стабло   сан   пушка   купац

само у номинативу
једине

само у генитиву
множине

у номинативу
једине и генитиву
множине

5. У следећим реченицама подвуци речи у којима уочаваш непостојано А.

- а) Прошлогодишњи оскаровац посетио је овогодишње Филмске сусрете у Нишу.
- б) Надимак сам добио по свом тати.
- в) Тек сам касније сазнао да сам био потомак великог јунака.
- г) Мама је увек говорила да је боравак на мору важан за моје здравље.

6. Које две гласовне промене уочаваш у следећим речима:

- а) вечан _____ и _____;
- б) смешан _____ и _____;
- в) дужан _____ и _____.

Промена Л у О

1. У сваком пару подвуци правилно написану реч и допуни реченицу тачним одговором.

СТВАРАОЦ – СТВАРАЛАЦ

ГЛЕДАОЦ – ГЛЕДАЛАЦ

ЧИТАЛ – ЧИТАО

ПРЕВОДИЛАЦ – ПРЕВОДИОЦ

- Ова гласовна промена назива се _____.

2. Подвуци именице у чијој деклинацији (промени по падежима) запажаш промену Л у О:

посоа, пепео, апостол, метро, адмирал, коло, биро, предео, мисао.

3. Попуни табелу исправним облицима именица и одговори на питање.

Номинатив једине	Генитив једине	Номинатив множине	Генитив множине
обожавалац			
			преводилага
пратилаг			
		владаоци	

- Које две гласовне промене уочаваш у наведеним примерима?

_____ и _____.

4. Одговори на питања.

а) Како гласи вокатив именице ЧИТАЛАЦ? _____

б) Које три гласовне промене уочаваш у вокативу именице ЧИТАЛАЦ?

_____

5. У следећим реченицама подвуци речи у којима се одступа од промене Л у О.

а) Одувек сам желео да посетим карневал у Рију.

б) Деда је тражио да му донесемо бокал вина.

в) Степа Степановић био је познати српски генерал.

г) Нова болница била је једна од најмодернијих у земљи.

6. Допуни реченице одговарајућим обликом речи у загради.

а) У мојој породици има много _____ (поштовалац) тог спортисте.

б) Европљани су се плашили _____ (староседелац) Америке.

Једначење сугласника по звучности

1. Примени правило о једначењу сугласника по звучности у следећим речима и допуни табелу одговарајућим облицима речи.

бележ(ити) + -ка	
верит(и) + -ба	
ћевап + -џиница	
из + писати	
с + грабити	

2. Подвуци у наведеној реченици две речи у којима уочаваш резултате једначења сугласника по звучности:

Пре уласка у стан добро истреси прашњаве патике.

3. Допиши Д или Т на одговарајућа места у следећим речима.

а) пре__косовски   б) о__селити се   в) пре__час   г) пре__седник
А) по__кровље   Њ) пре__собље   е) пре__последњи   Ж) по__шишати се

4. Прочитај реченицу и заокружи слова испред назива гласовних промена које су извршене у подвученој речи. Пођи од тога да је основни облик те речи УЗАК.

Јанко се угојио, па су му омиљене панталоне постале уске.

а) палатализација   б) сибиларизација
в) непостојано А   г) једначење сугласника по звучности

5. Подвуци све речи у чијој се деклинацији уочавају непостојано А и резултати једначења сугласника по звучности:

лисац, врабац, канаринац, јарац, жабац, комарац, ждребац.

6. Заокружи слова испред реченица у којима су страна властита имена правилно написана.

а) Волим да једем хамбургер у Мегдоналдсу.
б) Немам профил на Фејзбуку.
в) Вашингтон је мањи град од Београда.
г) Волео бих да следећег лета путујем у Хонгконг.

Јотовање

1. Напиши резултате јотовања у следећим комбинацијама:

а) З + Ј → __, **б)** Д + Ј → __, **в)** Г + Ј → __, **г)** М + Ј → __.

2. Попуни табелу као што је започето водећи рачуна о резултатима јотовања.

камење	камен + -је	н + ј = њ
цвеће		
бржи		
глупљи		
грубљи		

3. Попуни табелу одговарајућим обликом инструментала једине наведених именица, као што је започето, водећи рачуна о резултатима јотовања.

љубав	љубав + -ју	љубављу
крв		
памет		
смрт		
глад		

4. Подвучи речи у којима је извршено јотовање:

трње, slashћу, свиње, диње, прстење.

5. У облицима компаратива придева ЈАК, ДУГ и ТИХ извршена је гласовна промена:

а) палатализација, **б)** сибиларизација,
в) јотовање, **г)** једначење сугласника по звучности.

Заокружи слово испред тачног одговора.

6. Подвучи све придеве у чијим облицима компаратива није извршено јотовање:

скуп, кисео, груб, плав, нов, висок.

7. У наведеној реченици подвучи речи у којима учаваш резултате јотовања:

Прогоњена срна бежала је пред ловачким псима, правила све дуже скокове преко потока и жбуња и на крају се сакрила иза грмља.

Једначење сугласника по месту изговора (творбе)

1. Допуни реченице тако да искази буду тачни.

Када од глагола НОСИТИ направимо именицу НОШЊА, сугласник _____ прешао је у сугласник _____ испред предњонепчаног сугласника _____. Ова гласовна промена назива се _____.

2. Попуни табелу као што је започето и допуни реченицу тачним одговором.

грозд + -је	грозђе	грожђе
књижевност + -ју		
маст + -ју		
лист + -је		
прошлост + -ју		
мисл- + -ју		

• Које две гласовне промене уочаваш у наведеним примерима?

_____ и _____.

3. У следећим речима упиши један од сугласника З, С или Ш и наведи које су гласовне промене извршене приликом грађења тих речи. Могуће је уписати само један од ова три сугласника.

И_ЧЕКИВАТИ, РА_ЧЛАНТИТИ, И_ЧУПАТИ, РА_ЧЕШЉАТИ

• Извршене гласовне промене су: _____ и _____.

4. У следећим речима недостају сугласници З, С или Ш. Упиши одговарајући.

а) ра__черupati   б) и__љубити   в) и__правити   г) ра__писати
 А) ра__љутити   Ђ) и__четкати   е) __чепати   Ж) ра__мрсити

5. Подвуци неправилно написане речи:

инператор, одбрамбени, једампут, Истамбул, бонбона, инпулси.

6. Које гласовне промене су извршене у наведеним речима?

а) РАДОШЉУ _____ и _____
 б) ИШЧЛАНТИТИ СЕ _____ и _____
 в) ДАШЧИЦА _____ и _____

Губљење сугласника

1. Заокружи **T** ако је тврдња тачна, а **H** ако је нетачна.

У суперлативу придева губи се једно **J** ако придев почиње тим сугласником, па је правилно писати: *најачи, најефтинији, најаснији* и сл.

T **H**

Сугласници **T** и **D** губе се испред сугласника у којима се већ садрже.

T **H**

Када се нађу два иста сугласника у некој речи, увек се пише удвојени сугласник.

T **H**

Број 600 се словима пише шестсто.

T **H**

2. Допуни табелу као што је започето.

Мушки род	Женски род	Гласовне промене
изврстан	изврсна	непостојано А, губљење сугласника
свестан		
постан		
мастан		

3. Допуни табелу као што је започето.

Номинатив једине	Номинатив множине	Гласовне промене
почетак	почеци	непостојано А, сибилизација, губљење сугласника
напитак		
додатак		
завршетак		

4. Прочитај реченице и на празне линије упиши одговарајућу реч – ШЕСТОГОДИШЊИЦУ или ШЕСТСТОГОДИШЊИЦУ.

Тај манастир је стар 600 година и зато су ове године славили

_____ од његовог оснивања.

Марко и Јована су шест година у браку, па су решили да свечано прославе

_____.

5. Подвуци именице у чијој се дефлексији долази до губљења сугласника:
недостатак, корак, иметак, имењак, задатак, весељак.

6. Које гласовне промене су извршене у наведеним речима:

а) ИШАРАТИ _____, _____, _____;

б) ПОДАЦИ _____, _____, _____;

в) БЕСКОРИСНА _____, _____, _____;

г) ПРЕЦИ _____, _____, _____, _____.

7. Подвучене речи у реченицама су изузеци од неких гласовних промена. Наведи њихове називе.

а) „Вениш” је популарно средство за одстрањивање флека.

_____

б) Пази, бокал је препун воде!

_____

в) Неко је украо Лукин мобилни.

_____

г) Бацио је мечки парче меса.

_____

8. У свим подвученим речима се одиграла једна гласовна промена. Одреди која.

а) Погледала га је крупним црним очима.

_____

б) Тражећи друштво, кренуо је према реци.

_____

в) Рођен сам истог датума када и мој друг.

_____

г) Ишао би на изложбу да је имао времена.

_____

а) Путнице, штитиће те Хермес!

_____

п) Аполон је озбиљног изгледа.

_____

9. Подвуци неправилно написане речи:

слушаоц, Миличин, разчешљати, исписати, мастан, стамбени.

ЗАМЕНИЦЕ

Твој рођендан
ће сигурно бити
занимљив!

Хвала, Ана. Радујем се што
ћу својим пријатељима
припремити лепо изненађење!

Неличне именичке заменице

1. У следећој реченици подвучи неодређену именичку заменицу и одреди јој падеж и функцију.

Покварио нам се бојлер, па ће нам из сервиса послати некога да види шта је у питању.

падеж: _____ функција: _____

2. Допуни питања одговарајућим заменицама, имајући у виду дате одговоре.

а) За _____ је Ана купила цвеће? Ана је купила цвеће за баку.

б) Због _____ Вук данас није могао да оде на тренинг? Вук због контролног из физике није могао данас да оде на тренинг.

в) _____ је доктор рекао да купи сируп за искашљавање? Доктор је рекао мами да купи сируп за искашљавање.

3. У следећим реченицама подвучи неличне именичке заменице и одреди им врсту, падеж и функцију.

а) Свашта занимљиво смо прочитали у Читанци за 6. разред.

врста: _____ падеж: _____ функција: _____

б) Рекли су некоме да ми пренесе да данас нећемо имати последњи час.

врста: _____ падеж: _____ функција: _____

в) Та тужна прича никога није оставила равнодушним.

врста: _____ падеж: _____ функција: _____

4. Одговори на следећа питања користећи одричне заменице НИКО и НИШТА. Води рачуна о правилном писању ових заменица.

а) За кога би имао разумевања кад не говори истину? _____

б) О чему сте разговарали у аутобусу? _____

в) С киме си поделио чоколаду коју си добио? _____

г) Зашто си тужан, у чему је проблем? _____

5. Заокружи слово испред реченице у којој су све речи исправно написане.

а) Не могу за никога да тврдим какав је човек док га добро не упознам.

б) Ни за кога не могу да тврдим какав је човек док га добро не упознам.

в) Не могу ни за кога да тврдим какав је човек док га добро не упознам.

6. Попуни табелу тако да добијеш систем неличних именичких заменица.

Врста заменица		одричне заменице		
Упућује на БИЋЕ	ко		свако	
Упућује на ПРЕДМЕТ				нешто

7. У следећој реченици подвуци неодређену именичку заменицу у функцији објекта.

Неко мисли да је довољно само да затражи нешто.

8. Допуни реченице одговарајућим облицима заменица које су дате у загради.

- a) Мислио сам о _____ што ме је растужило. (НЕШТО)
- б) Наставник физике нас је _____ научио, велики је стручњак. (СВАШТА)
- в) Ана се није дружила _____ из VI/1, само с децом из свог одељења. (НИКО)
- г) Није било _____ необичног у његовом писму. (НИШТА)
- А) Он је _____ искрено говорио шта је мислио. (СВАКО)
- п) Знаш ли _____ ко се разуме у рачунаре, треба ми помоћ? (НЕКО)

9. Пажљиво прочитај следеће реченице, а затим на основу њих на линијама напиши нове реченице, у којима ћеш неодређене именичке заменице заменити одричним. Води рачуна да и глаголски облик у новој реченици употребиш на одговарајући начин.

a) Нешто ми се једе.

_____

б) Тата је срео некога у продавници.

_____

10. Подвуци неличне именичке заменице у следећим реченицама и одреди врсту и падеж у ком су употребљене.

a) Разговарали смо о нечему веома занимљивом.

врста: _____ падеж: _____

б) Кома су намењени сви ови поклони?

врста: _____ падеж: _____

в) Има људи који у свашта поверују јер су сувише наивни.

врста: _____ падеж: _____

Придевске заменице

Показне придевске заменице

1. Допуни реченице у следећем дијалогу одговарајућом показном заменицом.

Ана (*држи у руци омот од чоколадице и показује Вуку*): Јеси ли пробао _____ чоколадицу?

Вук: Нисам баш _____, али јео сам _____ исту у црвеном омоту. Мале су, знаш колико ја могу да поједем!

Ана (*кроз смех*): Знам! Сећам се _____ торте коју сам ти спремила за рођендан прошле године! Није ни она била довољно велика! Мислим да _____ количина шећера коју ти унесеш није здрава!

2. Подвуци показне заменице у следећим реченицама и одреди им падеж, род и број.

а) Јеси ли био у оном музеју о коме је наставник историје говорио?

падеж: _____ род: _____ број: _____

б) Желела сам и ја такве патике, али нису их имали у мом броју!

падеж: _____ род: _____ број: _____

в) Вук је појео онолику тарту сам.

падеж: _____ род: _____ број: _____

3. Заокружи слово испред реченице у којој је употребљена показна придевска заменица женског рода.

а) Деда је одушевљено гледао у она поља сунцокрета у даљини.

б) Она је одлучила да летњи распуст проведе код бабе и деде на селу.

в) Она одлука да лето проведем на селу је била баш добра.

4. На линији поред реченица у дијалогу напиши да ли је предмет на који показна заменица упућује ближи говорнику (Г), саговорнику (С) или је удаљен од обојице (У).

– У ову торбу не може баш ништа да стане. _____ Дај ми ту твоју кесу да ставим кишобран. _____

– Требало је да купиш ону торбу с великим џепом са стране. _____

– Не верујем да би за оволики кишобран ни онај џеп био довољан!

_____

_____

Присвојне придевске заменице

Присвојна заменица за свако лице СВОЈ

1. Допуни реченице одговарајућим обликом придевске заменице која се односи на лице у загради.

- a) Одгледао сам филм по _____ препоруци и заиста је одличан! (ТИ)
- б) _____ кућа се налази на обронцима Златибора и за зимски распуст уживамо на снегу. (МИ)
- в) Мислила сам о _____ речима и питала се откуд у њима толико беса. (ОН)

2. Допуни реченице одговарајућим обликом присвојне заменице.

- a) Сви страшно воле Ану због _____ спремности да помогне другу у невољи.
- б) Павле и ја смо играли кошарку после школе и _____ тим је победио.
- в) Много је попустила у школи и _____ родитељи су баш забринути због тога.

3. Одреди падеж, род и број подвучених присвојних заменица у следећим реченицама.

- a) О њеном успеху на такмичењу из математике причала је цела школа.

падеж: _____ род: _____ број: _____

- б) Вас двојица само треба да учите вредно – успех зависи од ваше посвећености.

падеж: _____ род: _____ број: _____

- в) Гауди је био чувени архитекта. Његове грађевине у Барселони су ремек-дело архитектуре.

падеж: _____ род: _____ број: _____

4. Допуни реченице у следећем тексту присвојним заменицама, водећи рачуна о правилној употреби присвојне заменице за свако лице.

Нисам још била појела све из _____ тањира, а сестра ми је убацила и мало _____ кромпира. Она увек мрљави, што се види по _____ килажи. Мама и тата се брину и пуни су разумевања, али и _____ стрпљење има границе. Увек нам говоре да здравље на уста улази, али _____ сестра то изгледа не разуме. Свако од нас поједе _____ оброк до краја, само она не може. Обично јој помогне тата и у _____ тањиру има сестриних остатака.

5. Правилно употреби присвојну заменицу МОЈ, ТВОЈ и СВОЈ у следећим реченицама. Заменица СВОЈ понавља се два пута у разичитим облицима.

- a) Мислила сам на _____ другове из школе, недостајали су ми. _____ мама каже да их позовем да сврате на колаче.

- б) То је _____ проблем. Ти се са _____ проблемима мораш сам изборити.

Упитно-односне придевске заменице

1. У следећим реченицама употреби одговарајућу упитно-односну заменицу (за бића и за предмете).

- а) Разговарали смо о филму _____ смо гледали у биоскопу.
б) Упознали смо жену _____ ћерка с нашим сином иде на глуму.
в) То је била таква прилика за победу _____ наша репрезентација никада није имала.

2. Допуни следеће реченице одговарајућим обликом заменице КОЈИ.

- а) Купили су нови породични ауто _____ има велики гепек.
б) Дошао је наставник _____ ученици много воле.

3. Одреди падеж, род и број подвучене упитно-односне заменице у следећим реченицама.

- а) Девојчица коју смо упознали на зимовању живи у нашој улици.

падеж: _____ род: _____ број: _____

- б) Ово сам прочитала у књизи у којој има много тога занимљивог.

падеж: _____ род: _____ број: _____

Неодређене, одричне и опште придевске заменице

1. У следећим реченицама подвучи неодређене придевске заменице и одреди им падеж, род и број.

- а) На чивилуку виси нечија јакна.

падеж: _____ род: _____ број: _____

- б) Донели су нам некакве папире које је требало да потпишемо.

падеж: _____ род: _____ број: _____

2. У датој реченици подвучи одричну придевску заменицу и одреди јој падеж, род и број. Води рачуна да је не помешаш с именичком одричном заменицом.

Ни за чије речи нисам могао тврдити да су неистините, али никоме нисам веровао без доказа.

падеж: _____ род: _____ број: _____

3. Напиши правилно следећу реченицу:

То није могло да се пореди са ничим што смо до сада пробали.

_____

ГЛАГОЛСКИ ОБЛИЦИ

Пре неколико дана сам
био спремио ручак, а
данас и колаче!

Аорист

1. Допуни реченице понуђеним речима из заграде тако да тврдње буду тачне.

Аорист је _____ (личан/неличан) глаголски облик. Гради се углавном од _____ (несвршених/свршених) глагола, додавањем два типа наставака на _____ (инфинитивну/презентску) основу.

2. Заокружи слова испред тврдњи које важе за аорист.

- а)** Означава радње које су се догодиле у тренутку говорења.
б) Означава радње које су се догодиле непосредно пре тренутка говорења.
в) Означава прошле радње.
г) Означава будуће радње.

3. Попуни табелу тако што ћеш написати 1. лице једнине и 3. лице множине аориста глагола наведених у инфинитиву.

Инфинитив	1. лице једнине аориста	3. лице множине аориста
исећи		
прочитати		
срести		
скувати		

4. Попуни табеле одговарајућим облицима аориста глагола ИСПЕЋИ и ПОБЕЋИ, као што је започето, и одговори на питање.

- а)** испећи

Једнина	Множина
1. испекох	1.
2.	2.
3.	3.

- б)** побећи

Једнина	Множина
1.	1.
2.	2. побегосте
3.	3.

- Која гласовна промена се врши у 2. и 3. лицу једнине аориста ових глагола?

_____

5. Допуни реченице тако што ћеш написати аорист глагола БИТИ у одговарајућем лицу. Обрати пажњу на правилно писање овог глагола.

- а) Ми _____ волели да се преселимо у већи град.
- б) Шта ти _____ да се тако понашаш?
- в) Ја _____ желео да посетим Париз.
- г) Да ли _____ ви да поручите кафу?
- а) Он _____ да иде на журку вечерас.

6. Заокружи слова испред реченица у којима је подвучени глагол у аористу.

- а) Код нас плата увек стиже на време.
- б) Мама стиже кући пре два минута.
- г) Марко уђе у учионицу нервозан.
- а) Марко мора да уђе учионицу пре почетка часа.
- п) Кад год нешто купи, Јелена воли да се похвали.
- в) Јелена малопре купи нове патике.

7. Подвуди глаголе у облику аориста у следећим реченицама и одреди им лице и број.

- а) Марија се уплаши, устаде и притрча прозору.
лице: _____ број: _____
- б) Кренусмо на пут поприлично уморни и заборависмо да уплатимо путно осигурање.
лице: _____ број: _____
- в) Испричах им све о тесту и рекох им да није било тешко.
лице: _____ број: _____
- г) Дођоше код њега кући и почеше да уче.
лице: _____ број: _____
- а) Чусте ли шта се данас догодило?
лице: _____ број: _____

8. Допуни следеће реченице аористом глагола из заграде.

- а) _____ (пући) гром.
- б) Марко _____ (написати) Марији љубавно писмо.
- в) _____ (отићи) нам аутобус!
- г) Пази, _____ (пасти) књиге с полице!
- а) Ми _____ (бити) две домаће кафе без шећера.

Имперфекат

1. Подвуци глаголе који нису у облику имперфекта, а потом одговори на питање: причаше, исприча, мишљаху, помислише, мишљаше, дођоше, долажаше.

• У питању је који глаголски облик? _____

2. У следећем низу подвуци глаголе од којих се може градити имперфекат: куповати, прелазити, преписати, прећи, стајати, поновити, стати.

3. Допуни табелу одговарајућим дужим и краћим облицима глагола БИТИ у имперфекту.

Лице	Једнина		Множина	
	Дужи облик	Краћи облик	Дужи облик	Краћи облик
1.			бејасмо	
2.		беше		бесте
3.	бејаше			

4. Допуни табелу одговарајућим облицима имперфекта глагола наведених у инфинитиву.

Инфинитив	3. лице једнине имперфекта	3. лице множине имперфекта
певати		
ићи		
плести		
пећи		

5. Заокружи слова испред реченица у којима је употребљен имперфекат.

- а) После поноћи сви напустисмо ресторан.
 б) Често гледасмо залазак сунца и уживасмо у прелепом призору.
 в) Бака нам дуго махаше с прозора.
 г) Марко и Јелена купише нови стан.

6. Повежи инфинитив глагола с одговарајућим обликом имперфекта у трећем лицу множине.

ТЕЋИ ○	○ ДРЖАХУ
СЕДЕТИ ○	○ СКУПЉАХУ
СКУПЉАТИ ○	○ СЕЂАХУ
ДРЖАТИ ○	○ ТЕЦИЈАХУ

7. У следећој реченици подвуци глаголе у имперфекту, а затим је препиши тако што ћеш глаголе у имперфекту заменити перфектом.

То беху тешка времена, када нико не имаше много пара и када сви грађаху куће од земље, сламе, дрвета и камена.

Плусквамперфекат

1. У следећем низу глагола подвуци оне у плусквамперфекту:
бејаху дошли, долажаху, били су дошли, дођоше, дошли су.

2. Заокружи слова испред тврдњи које важе за плусквамперфекат.

- а) Означава радње које су се догодиле у садашњости.
- б) Означава радње које су се догодиле у прошлости.
- в) Он је личан глаголски облик.
- г) Он је неличан глаголски облик.
- а) Он је прост глаголски облик.
- п) Он је сложен глаголски облик.

3. Допуни табеле одговарајућим облицима глагола УЋИ у плусквамперфекту.

Једнина	Множина
1.	1. бејасмо/бесмо ушли
2. бејаше/беше ушао	2.
3.	3.

Једнина	Множина
1.	1.
2.	2. били сте ушли
3. био је ушао	3.

4. Ако је тврдња тачна, заокружи **Т**, а ако је тврдња нетачна, заокружи **Н**.

Плусквамперфекат се гради од аориста помоћног глагола БИТИ и радног глаголског придева.

Т Н

Плусквамперфекат се гради од имперфекта помоћног глагола БИТИ и радног глаголског придева.

Т Н

Плусквамперфекат се гради од перфекта помоћног глагола БИТИ и радног глаголског придева.

Т Н

Плусквамперфекат се гради од презента помоћног глагола БИТИ и радног глаголског придева.

Т Н

5. Допуни следеће реченице плусквамперфектом глагола датих у заградама (користи перфекат помоћног глагола БИТИ).

- а) Она је већ _____ (изаћи) из куће када ју је позвао.
- б) Када се тата вратио с посла, ми _____ већ _____ (ручати).
- в) Пре десет година _____ (путовати) у Шпанију, а овог лета ћу опет ићи тамо.
- г) Наставница нам _____ стално _____ (говорити) да учимо редовно, али ми смо се тога сетили тек у осмом разреду.
- д) Док је воз улазио у станицу, путници _____ већ _____ (спремити се) за излазак.

6. Одреди у ком су лицу, роду и броју следећи глаголи у плусквамперфекту.

а) **била си кувала**

лице	
род	
број	

б) **бејаху волела**

лице	
род	
број	

в) **били сте објавили**

лице	
род	
број	

7. Допуни табелу одговарајућим називима глаголских времена која су ти досад позната.

Прошлост	Садашњост	Будућност

РЕЧЕНИЦА

Ана, хајде да поступно погледамо како се долази до решења овог задатка.

Може. Ја ћу проверити у свесци да ли сам на исти начин дошла до тачног решења.

$$\begin{aligned}8 \cdot (-15) \cdot (-25) &= 8 \cdot [(-15) \cdot (-25)] \\ &= 8 \cdot [15 \cdot 25] \\ &= 8 \cdot 375 = 3\,000\end{aligned}$$

Предикатска реченица

1. Колико речи може чинити реченицу?

- а) ниједна   б) једна   в) две   г) три   д) више од три

Заокружи слова испред тачних одговора.

2. Допуни тврдњу речју која недостаје:

Реченица која у свом саставу има глагол у _____ глаголском облику назива се предикатска реченица.

3. Прочитај реченице и заокружи слово испред тачне тврдње.

- а) Предикатска реченица у свом саставу има један предикат.
б) Предикатска реченица у свом саставу има два или више предиката.
в) Предикатска реченица у свом саставу нема предикат.

4. Прочитај реченицу и одговори на питање:

Повео сам у Амстердам маму и ујну, које су дошле у кратку посету Холандији.

- Колико ова реченица садржи предикатских реченица? _____

5. Допуни тврдњу речју која недостаје:

Службу предиката не могу имати _____ глаголски облици.

6. Прочитај реченицу и одговори на питање.

Знам да је опасно трчати низбрдо, па ћу целу планинску трку трчати пажљиво.

- Колико има предиката у реченици? Има _____ предиката.

7. У следећим примерима подвуци независне предикатске реченице.

- а) Ако пожуримо, стићи ћемо на време.
б) Мајка је на послу док сам ја у школи.
в) Понео сам кишобран јер ће сигурно бити кише.
г) Иако сам понео кишобран, покисао сам до голе коже.
д) Идем у библиотеку да вратим књигу.
е) Враћам књиге које ми више не требају.

Комуникативна реченица

1. Прочитај дијалог и одговори на захтев.

- Да Вас питам нешто, одакле долазите?
- Па живим на Новом Зеланду.
- Знам, али одакле потиче Ваша породица?
- Долазимо из Босне.
- Потичете из Босне?! – повика младић и скоро поскочи од среће.

- У наведеном дијалогу има _____ комуникативних, а _____ предикатских реченица.

2. Избаци „уљеза” из следеће тврдње и замени га одговарајућом врстом реченице.

Реченица према својој комуникативној функцији може бити обавештајна, упитна, узвична, заповедна и могућа.

_____

3. Допуни реченице тако да тврдње буду тачне.

Све комуникативне реченице у писању почињу _____ словом.

Обавештајне се завршавају _____, упитне _____, _____ и _____ узвичником, а заповедне најчешће _____, али за њих нису ретки ни други интерпункцијски знаци, попут тачке или упитника.

4. Који глаголски облици су типични за жељне реченице?

_____

5. Какве су следеће реченице према комуникативној функцији?

Не узнемиравај возача док је возило у покрету!

Молим те, узми још један колач.

Да ли бисте били љубазни да мало отворите прозор?

_____

6. Стави одговарајући знак интерпункције на крајеве реченица у следећем дијалогу и одреди им врсту према комуникативној функцији.

– Јесте ли лепо спавали_ _____

– Ух, баш сам се добро наспавао_ _____

– Колико још има до Мелбурна_ _____

– Ускоро стижемо_ _____

– Придржите ми, молим Вас, јакну_ _____

7. Која од наредних реченица припада жељним реченицама?

- а) Желим ти пуно успеха у даљем школовању.
- б) Живели!
- в) Моја је највећа жеља да научим да роним.

Заокружи слово испред тачног одговора.

8. Спој реченице с њиховом комуникативном функцијом.

Ух, ала сам гладан!	☒	упитна
Хоћеш ли да вечераш?	☒	обавештајна
Да, хоћу.	☒	узвична
Дај ми само пре тога чашу воде!	☒	заповедна
Ах, баш сам био жедан!	☒	жељна
Живео ти мени!	☒	узвична

9. Напиши одговарајући интерпункцијски знак на крају реченица, тако да оне исказују:

- а) изненађење – Пада киша_
- б) разочарење – Пада киша_
- в) обавештење – Пада киша_
- г) питање – Пада киша_

10. Допуни реченицу тако да тврдње буду тачне.

Према комуникативној функцији реченица *Дабојда имао ја немао!* припада _____ реченицама, а реченица *Ех, да имам ње јодине и ову њамеј!* _____ реченицама.

11. Одреди реченице према комуникативној функцији.

- а) Једем често и помало. _____
- б) Ммм, како је ово јело укусно! _____
- в) Једите спорије и жваћите дуже. _____
- г) Хоћеш ли појести све или да поделимо? _____
- а) Да нам је сваки дан овакав! _____

12. Ако је тврдња тачна, заокружи Т, а ако је нетачна, заокружи Н.

- а) Заповедне реченице обавезно се завршавају узвичником. Т Н
- б) Заповедне реченице могу се завршавати упитником. Т Н
- в) Реторска питања обавезно захтевају одговор. Т Н
- г) Узвичне реченице обавезно се завршавају узвичником. Т Н

Правилан изговор гласова Ђ, Џ, Ћ, Ч, Р

1. Заокружи одговарајућу од понуђених речи тако да тврдња буде тачна:

Глас Ђ је тврд/мек предњонепчани/задњонепчани сугласник, а глас Џ је тврд/мек предњонепчани/задњонепчани сугласник.

2. У датим паровима подвуци исправно написане речи.

а) мачак – маћак

б) тоћак – точак

в) оћак – оцак

г) бурекџиница – бурегџиница – бурегђиница – бурекђиница

а) порућник – поручник

п) порућбина – поруџбина – поручбина

3. Препиши реченицу писаним словима водећи рачуна о томе да исправиш погрешна слова. Посебну пажњу обрати на правилно писање великог слова и употребу интерпункцијских знакова:

ДОК ЈЕ ЏОРЏЕ ЖВАЧКАО СЕНДВИЋ НА ЧОШКУ НЕКИ ЂЕПАРОШИ СУ ГА ОЃЕПАРИЛИ ЈЕР МУ ЈЕ ЂЕП НА ИЗАНЏАЛОМ ЏУБРЕТАРЦУ БИО ПРОБУШЕН И БЕЗ ДУГМИЧА.

---

4. Гласно прочитај парове речи, а након тога заокружи правилно написане.

а) релна – рерна

б) литерарна (секција) – литерална (секција)

в) расплшивач – распршивач

г) флизура – фризура

а) алвеоларни – алвеорарни

п) рурални – рурарни

Дуги и кратки акценати

1. У наведеним речима подвуци гласове који су носиоци слога:

КОСТ, ПРСТ, ВЛАСТ, ТРСТ.

2. Усправним цртама подели речи на слоге, па заокружи онај који је акцензован:

ДРУГАРСТВО, ВЕСЕЉЕ, РОЂЕНДАН, КУМСТВО, ВЕНЧАЊЕ, СВАДБА.

3. Подвуци у наведеним паровима речи акцензоване самогласнике.

КОРАК – КОРАЧАТИ

ПИСАТИ – ПРЕПИСИВАТИ

ОСМЕХ – СМЕШИТИ СЕ

ДОДАТИ – ДОДАВАТИ

МАТУРА – МАТУРСКИ

ВАСПИТАТИ – ВАСПИТАВАТИ

4. подели речи из низа на основу дужине акцензованог слога:

школа, школски, школовање, зима, зимски, зимогрожљив.

• Дуг слог: _____

• Кратак слог: _____

5. У реченицама које следе одреди какав је акценат у речи КОСА.

а) Баба Коса ми је поклонила теглу ајвара. _____

б) Коса ми је баш порасла, па могу да направим пунђу. _____

в) Дедина коса није наоштрена, па се њоме тешко коси. _____

6. Одреди и напиши какав је акценат у речи ПАС у следећем тексту:

Пре неколико дана публику у једном граду у Босни и Херцеговини забавио је, својим уласком на терен, један пас жељан добре игре. И поред солидног баратања фудбалском лоптом, није стигао да одигра дупли пас, јер су га врло брзо изнели с терена. _____, _____.

7. Спој речи с акцензом који имају.

ЗОВ ○

ЗВАТИ ○

ПОЗИВ ○

ПОЗВАТИ ○

ЗВАЊЕ ○

ДУГ АКЦЕНАТ

КРАТАК АКЦЕНАТ

○ ВОЗ

○ ВОЗИТИ

○ ВОЖЊА

○ ПРОВОЗАТИ

○ ВОЗИЛО

8. Напиши да ли је акценат подвучених речи дуг или кратак.

- а) Поздрави тетка Зору! _____
- б) Керуша се вратила кући тек у зору. _____
- в) Косо, придржи ми бицикл! _____
- г) Што си то дрво нацртао косо? _____
- а) Воће је страдало од града. _____
- п) Добила сам стипендију од града. _____
- е) Свод је конструкција која има облик лука. _____
- ж) Не волим салату с пуно лука. _____
- з) Мука ми је од тога више! _____
- и) У музеју је изложена краљевска круна и свечана тога. _____
- ј) Легенда каже да виле играју у колу. _____
- к) Нисам ни знао шта су виле за сено док нисам отишао у село. _____

9. Подвуци дуге акцентоване слоге у речима:

испричати, раструбити, препричавати, разговарати, измишљати, сањарити,
глуварити, откривати.

10. Издвој речи с кратким акцентованим слогом:

беличаст, бео, блед, бело, белина, побелети, избледети, пребледети, бледуњав.

---

11. Разврстај подвучене речи на оне с дугим и оне с кратким акцентом.

Моја мајка воли да прича приче. Свако вече исприча по једну. Некада сам мислио да су све оне настале по истинитом догађају, али данас знам да су оне резултат бујне маште моје креативне мајке.

- Речи с дугим акцентом: _____
- Речи с кратким акцентом: _____

ПРАВОПИС

Зар је Сунце веће
од свих планета
соларног система?

Тако је, Ана, а Сунчев
систем чини чак
девет планета!

Писање имена васионских тела

1. Стави знак ✓ испред правилно, а знак ✗ испред неправилно написаних назива васионских тела и сазвежђа:

- ___ Кумова слама
- ___ Поларна Звезда
- ___ Халејева комета
- ___ северњача
- ___ мали Медвед
- ___ Велики медвед

2. Препиши следеће реченице писаним словима водећи рачуна о писању великог слова у називима васионских тела.

а) ЗВЕЗДА ПОЛАРИС У НАРОДУ ЈЕ ПОЗНАТИЈА КАО СЕВЕРЊАЧА.

б) НИСАМ ЗНАО ДА ЈЕ ТИТАН НАЈВЕЋИ САТУРНОВ МЕСЕЦ.

в) ДРУГИ САТЕЛИТ ПО ВЕЛИЧИНИ У СУНЧЕВОМ СИСТЕМУ, ОДМАХ ПОСЛЕ ЈУПИТЕРОВОГ ГАНИМЕДА, ЈЕСТЕ ТИТАН.

г) ДРУГИ НАЗИВ ЗА САЗВЕЖЂЕ ВЕЛИКИ МЕДВЕД ЈЕСТЕ ВЕЛИКА КОЛА.

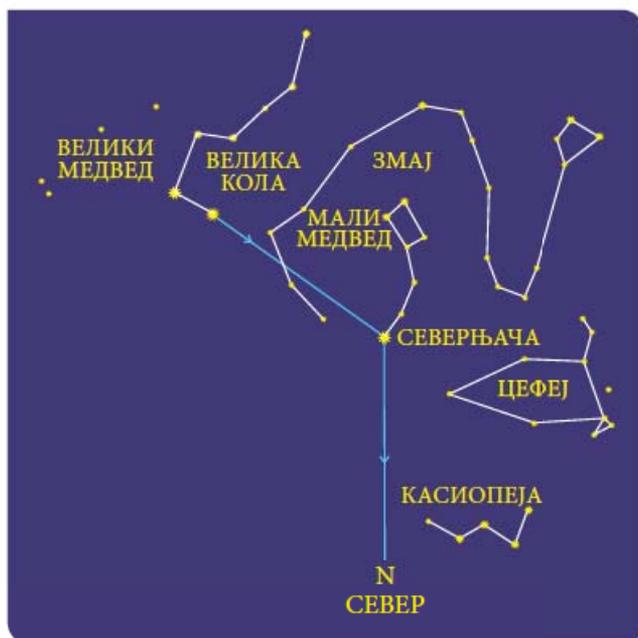
а) УДАЉЕНА СКОРО 290 МИЛИОНА СВЕТОСНИХ ГОДИНА, ГАЛАКСИЈА СТЕФАНОВ КВИНТЕТ СМЕШТЕНА ЈЕ У САЗВЕЖЂУ ПЕГАЗ.

---

3. Препиши писаним словима сазвежђа која се налазе на слици.

---

4. Допуни реченице именицама из заграде водећи рачуна о употреби великог слова и одговарајућем облику речи.

- а) Више пута током године на _____ падају метеори. (ЗЕМЉА)
- б) Више волим да трчим по _____ него по бетону. (ЗЕМЉА)
- в) У Србији има много плодне обрадиве _____. (ЗЕМЉА)
- г) Идем унутра, изгорех на _____. (СУНЦЕ)
- а) Максимална температура _____ прелази 6000 степени. (СУНЦЕ)
- п) Иде ми _____ у очи, додај ми наочари, молим те. (СУНЦЕ)
- е) Прошлог _____ ишли смо на екскурзију. (МЕСЕЦ)
- ж) Јапанци ипак нису слетели на _____. (МЕСЕЦ)

5. Препиши називе небеских тела писаним словима водећи рачуна о великом слову.

- а) МЛЕЧНИ ПУТ _____
- б) МАЛА КОЛА _____
- в) ВЕЛИКИ ПАС _____
- г) СЕВЕРНА КРУНА _____
- а) КОХОУТЕКОВА КОМЕТА _____
- п) ЕНКЕОВА КОМЕТА _____

Писање заменица *Ви* и *Ваш* ИЗ ПОШТОВАЊА

1. Допуни имејлове (електронска писма) одговарајућим облицима заменице *ВИ*, водећи рачуна о томе када ћеш је писати великим, а кад малим почетним словом.

а) Уважени господине Савићу,

Обраћам _____ се с молбом да ми помогнете у вези са задатком из математике.

б) Драги моји,

Желим да _____ кажем да сам купила авионске карте и да _____ поручим да ме чекате на аеродрому сутра у 17 часова.

в) Поштована наставнице Ђурић,

Хтела сам да _____ замолим да ми пошаљете наслове песама које је потребно научити за школску приредбу.

г) Драги ученици VI/3,

Задовољство ми је да _____ обавестим да је ученик наше школе, Урош Јанковић, освојио прво место на Републичком такмичењу из историје.

2. Допуни имејлове одговарајућим облицима заменице *ВАШ*, водећи рачуна о томе када ћеш је писати великим, а кад малим почетним словом.

а) Поштована госпођо Николић,

У _____ последњем имејлу стоји да ће састанак станара наше зграде бити одржан у суботу у 19 часова.

б) Поштовани купци,

Након анализе _____ одговора у анкети, одлучили смо да изађемо _____ потребама у сусрет.

в) Драге колеге,

Хтео сам да се захвалим на _____ посвећеном раду и труду у нашој компанији.

г) Уважени професоре Јаковљевићу,

_____ одговор ме је непријатно изненадио. Очекивао сам _____ присуство на конференцији, међутим нисте се појавили, иако сте били уредно позвани.

3. Заменице *Ви* и *Ваш* користимо када се писмено обраћамо:

- а) старијима од себе;
- б) млађима од себе;
- в) некеме наших година;
- г) непознатим људима;
- А) некеме ко је на вишем положају од нас.

Заокружи слова испред тачних одговора.

4. Заменице *ви* и *ваш* користимо када се писмено обраћамо:

- а) групи људи;
- б) појединцу;
- в) некој установи, организацији или предузећу;
- г) само групи људи наших година;
- А) само непознатој групи људи.

Заокружи тачне одговоре.

5. Изразе поштовања из леве колоне повежи с личностима којима се тако обраћамо из десне колоне.

Ваша екселенцијо	☐	☐	патријарх
Ваша светости	☐	☐	монарх
Ваше величанство	☐	☐	амбасадор

6. Напиши имејл председнику своје општине у којем ћеш га замолити у име свог разреда да помогне финансирање хуманитарног кроса у организацији твоје школе. Води рачуна о употреби заменице *Ви* и *Ваш*.

С поштовањем,

Писање одричних заменица с предлозима

1. Напиши правилно следеће реченице.

а) Од никога није затражио новац на зајам. _____

б) Не воли да прича о томе са никим. _____

в) Не слушај савете од никога! _____

г) Немам времена за ништа. _____

2. Заокружи слово испред правилно написане реченице.

а) Није му стало до никакве расправе.

б) Није му стало ни до какве расправе.

3. Заокружи слова испред реченица у којима су одричне заменице правилно написане.

а) Он се не залаже за ниједну идеју.

б) Не уздам се ни у чију помоћ.

в) Нисмо стигли до никаквог решења.

г) Не радимо ни по једном удбенику.

А) Она не брине ни за чија осећања.

П) Не причамо о никаквој Уни, већ о Луни.

4. На линији упиши заменице у одговарајућем облику задатом у загради.

а) Моје мишљење не зависи _____ речи. (од + ничији)

б) Јован се након пораза деморалисао и више се не интересује _____ спорт. (за + никакав)

в) Због лоших резултата прошле године нисам учествовала _____ такмичењу. (на + ниједан)

г) Не мешам се _____ послове. (у + ничије)

5. У датим реченицама одричне заменице нису написане правилно. Препиши реченице и исправи грешке.

а) Немој се играти са ничијим осећањима, јер ће ти се вратити као бумеранг.

б) Са ниједне стране није било конкретног одговора.

в) Његовог имена нема у никаквим књигама историје.

г) Нећу то урадити по никоју цену.

Растављање речи на крају реда

1. Који правописни знак користимо за растављање речи на крају реда?

- а)** црту   **б)** цртицу   **в)** црту и цртицу
г) апостроф   **д)** наводнике   **ђ)** зарез

Заокружи слово испред тачног одговора.

2. У следећем низу речи подвуци оне које се не могу растављати и преносити у следећи ред:

маст, човек, обрва, текст, као, чак, ако, број, ауто-пут.

3. Заокружи слова испред речи које су правилно растављене на крају реда.

- а)** река-
о
б) у-
зео
в) о-
ко
г) пет-
шест
д) црвено-
-бели
ђ) пр-
стен

4. Кад се речи које се пишу с цртицом растављају на крају реда баш на том месту где је цртица, она се:

- а)** пише и у започетом и у следећем реду;
б) пише само у започетом реду;
в) пише само у следећем реду.

Заокружи слово испред тачног одговора.

5. Стави усправне црте на оним местима на којима се реч може прекинути и пренети у други ред.

- а)** пакао   **б)** прелепо   **в)** посвећени   **г)** светски   **д)** стрпљив
ђ) пристанак   **е)** мајка   **ж)** лудило   **з)** морски   **и)** спомен-парк
ј) црвено-црна   **к)** узети   **л)** анализа   **љ)** еволуција   **м)** poljski
н) konjski   **њ)** Ljiljana

Правописна решења у вези с гласовним променама

1. Допуни речи словима која недостају.

- а)** Године 1989. обележена је шес__огодишњица Косовске битке.
- б)** У овој пиљари продаје се на__ефтиније воће и поврће.
- в)** У умереним зонама се на__сније уочавају четири годишња доба.
- г)** Број 600 се словима пише ш____о.

2. У следећим реченицама заокружи исправно написану опцију.

- а)** Остави кишобран у претсобљу/предсобљу, молим те.
- б)** Откад су сина подшишали/потшишали на кратко, више га нико не меша с девојчицом.
- в)** Прошло је сто дана откако је претседница/председница Владе ступила на дужност.
- г)** Иако знам да није здраво, волим да једем у Мегдоналдсу/Мекдоналдсу.
- а)** Видела сам на Фејсбуку/Фејзбуку да сте путовали за празнике.

3. Препиши реченице водећи рачуна да све речи у њима буду правилно написане.

- а)** Њен вамбрачни син кренуо је страпутицом.

_____.

- б)** Црвемперка је коначно ухватила водембубу.

_____.

- в)** Сваког пролећа у Истамбулу одржава се велики маскембал.

_____.

4. Иако се у говору чују, неке гласовне промене изостају у писању:

- а)** због неприлагођености речи страног порекла у српском језику;
- б)** због уштеде у простору;
- в)** због опасности од мешања двеју речи које се слично пишу, а имају потпуно различито значење;
- г)** да се сакрије право значење речи;
- а)** да би се отежало писање.

Заокружи тачне одговоре.

Правописна решења у вези с глаголским облицима

1. Попуни табелу одговарајућим облицима инфинитива и аориста, као што је започето.

Инфинитив	1. лице једине аориста
рећи	рекох
	испадох
прочитати	
доћи	
	стигох
чути	
	препливах

2. У реченицама које следе заокружи погрешно написане облике аориста.

- а)** – Стиже ли коначно?
– Стиго!
- б)** Уђомо у собу, кад тамо мајка спава.
- в)** Ја чу добре вести!
- г)** Ја помисли да ти још ниси дошао.
- а)** – Сети ли се да ми понесеш збирку из математике?
– Јој, не сети се, иако си ме подсетила!

3. У следећим реченицама упиши облике аориста глагола БИТИ тамо где су изостављени.

- а)** Шта ти _____ одједном?
- б)** Шта _____ могли да вечерамо?
- в)** Ја _____ да наручимо пицу.
- г)** Да ли _____ били љубазни да затворите врата?
- а)** Ти _____ да изађеш, је ли?
- ђ)** Не _____ Вас више задржавали.
- е)** Да ли _____ ти остао још мало па _____ могли заједно да кренемо?
- ж)** Да ли _____ могли сутра да останете после часова да се нешто договоримо?
- з)** Радо _____ остао, али идем на тренинг одмах после школе.

4. Допуни текст облицима аориста глагола наведених у загради.

Нисам могла више да ходам и коначно _____ (СТАТИ). Што не _____ (МОЋИ) данас да пређем, надокнадићу сутра. Куд _____ (ПОЧЕТИ) да тренирам брзо ходање, баш је напорно!

5. Исправи погрешно написане глаголске облике у тексту:

Ни сам знала да неволиш слаткише! Вук ми је купио пуну кесу чоколадних бомбона кад је био у Бриселу. Незнам да ли знаш – белгијска чоколада је најбоља на свету. Не ма боље ни у Швајцарској, тако ми је реко.

---

6. Препиши правилно следеће реченице писаним словима.

а) Неволим те више!

б) Мени се иде у шетњу, али видим да ти не бих.

в) Ако се небудем трудила више, не ћу бити одлична ученица на крају школске године.

г) Рећићу ти једну тајну коју нико несме да зна.

---

7. Напиши следеће реченице тако да им предикати буду у одричном облику.

а) Ићи ће и Мирјана с нама у шетњу.

б) Беба би да спава.

в) Смем да се враћам сама касно увече из школе.

г) Ми бисмо хтели да играмо одбојку после школе.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Смара ме што бус
не долази.

Капирам те, Вуче,
али не можемо
ништа да урадимо.

Избегавање некњижевних речи и туђица

1. У датом тексту подвуци речи које не припадају књижевном језику.

Hej, jesi li čuo za najnoviji trend? Zove se „selfi manija” i osvaja društvene mreže u trenutku! Svi prave selfije na sve strane, pokušavajući da uhvate savršeni ugao i osvetljenje kako bi dobili perfektne fotke za Instagram. Stvar je u tome da budeš in i da pokažeš svoj outfit dana (OOTD) pratiocima.

Ali ne smemo zaboraviti ni tehničku stranu. Revolucija smartfonova potpuno je promenila način na koji živimo. Od aplikacija koje nam pomažu da naručimo hranu jednim dodirom do streaming servisa, koji nam pružaju beskrajnu zabavu, naši pametni telefoni postali su naši digitalni saputnici. A kad već pričamo o zabavi, jesi li pogledao celu sezonu najnovije serije na Netflixu koja je binge-worthy? Potpuno je zarazna!

U svetu biznisa danas, preduzetnici se trude da pokrenu svoje startape i poremete tradicionalne industrije. Oni posećuju networking događaje i prezentuju svoje elevator pitch-ove potencijalnim investitorima, nadajući se da će dobiti finansiranje za svoje game-changing ideje.

2. Препиши текст тако што ћеш речи које нису књижевне заменити књижевним.

Клопа је била заказана за седам увече. Журио сам да стигнем на време. На једној узбрдици у ретровизору сам приметио једног глупсона како иза мене претиче све живо. Одувек сам мрзео те лудакe у кршевима. Посебно кад се понашају овако цукачки, бог те мазо!

---

3. У тексту подвуци туђице и позајмљенице, а затим их разврстај.

Тинејџер је реч која се већ дуго налази у српском језику. Међутим, тодлер се јавља од скоро да означи малишана у периоду између годину дана и трећег рођендана, пошто у нашем језику не постоји одговарајућа реч. Занимљиве су речи које се тичу неге лица и тела и одевних предмета. Помада, кармин, руж, шминка, лак, мејкап, хајлајтер, прајмер, ајлајнер – све су то речи пореклом из страних језика, француског, немачког, енглеског. Неке од њих су се више прилагодиле српском језику, а неке мање. Нису само кроп топови, пуфер или бомбер јакне пореклом из страног језика. Сако, фармерке, кошуља, ципеле – иако дуго у нашем језику, нису по пореклу српске.

• Туђице: _____

• Позајмљенице: _____

Извештај

1. Прочитај следећи текст, а затим одговори на питања.

Пљусак и овације на нишком концерту виолинисте Немање Радуловића

Летњи пљусак није утицао на концерт светски познатог виолинисте Немање Радуловића у његовом родном Нишу. Иако је киша изазвала проблеме с озвучењем, концерт није одложен, већ је одржан како је планирано, у недељу 15. маја пред препуном летњом позорницом.

Атмосфера је била несвакидашња – весела публика је плесала, а Немања и његов оркестар Дабл сенс нису одустајали од изведбе.

Иако познат широм света, Немања Радуловић признао је да има трему! Споменуо је и да је музика увек била ту за њега и да га никада није изневерила. Осим тога, Радуловић је нагласио да воли да дели музику с другима зато што верује да и она њима, као и њему, чини добро.

И на почетку и на крају концерта одсвирана је „Нишка бања”, а сви заједно, не само нишка публика, с великим нестрпљењем очекујемо следећи концерт Немање Радуловића.

- Која је врста текста у питању? _____
- Који догађај је предмет ове вести? _____
- Ко су учесници догађаја? _____
- Где се одиграо догађај? _____
- Када се одиграо догађај? _____
- Шта се још може сазнати о догађају из текста? _____
- Који се део вести може изоставити, а да то не утиче на главне информације?
_____

2. Упореди обавештење, вест и извештај и наведи по чему су слични, а по чему се разликују.

Хронолошко приповедање и препричавање

1. Поређај пасусе приче по хронолошком реду. Први пасус је и хронолошки на првом месту.

Прича о Мартину Лутеру Кингу

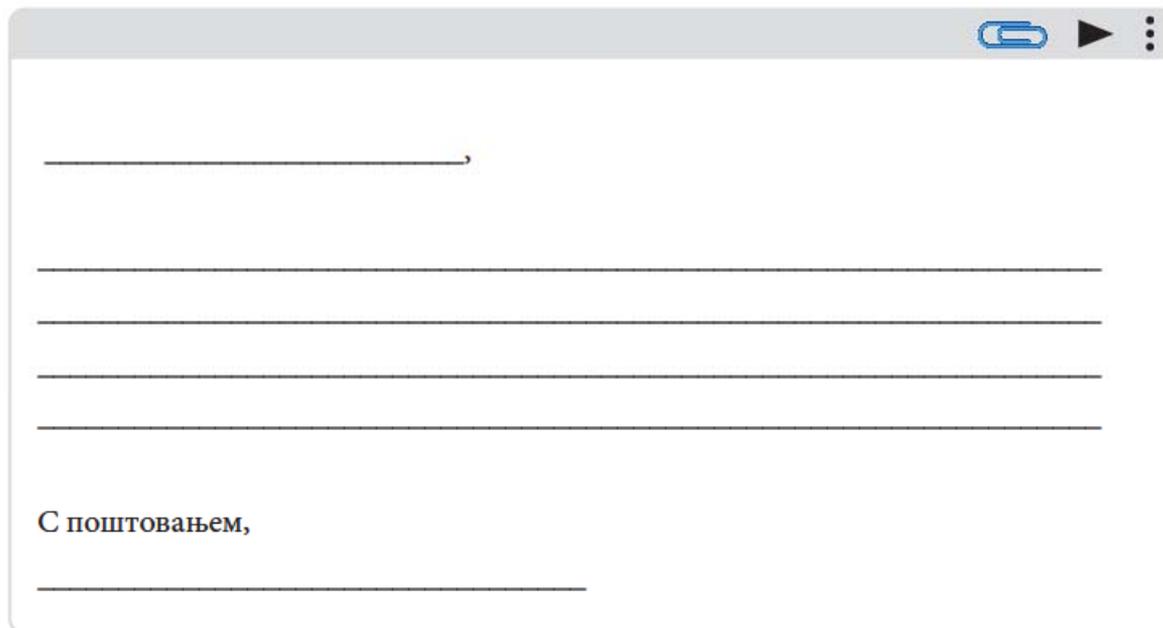
1. Мартин Лутер Кинг рођен је у Атланти 15. јануара 1929. као син свештеника и учитељице. Као младић, Кинг је студирао теологију и постао баптистички свештеник. У раним 1950-им, Кинг се придружио покрету за грађанска права, борбу против сегрегације и расне дискриминације.
  - Међутим, Кингова борба није била само против расне дискриминације, већ и против сиромаштва и ратова. У својим каснијим годинама, Кинг се фокусирао на проблеме економске неједнакости и ратова у Вијетнаму.
  - Године 1955. Кинг је постао лидер мирних протеста против расистичке политике у јавном превозу у Алабама. Ова кампања довела је до значајних промена у америчком друштву, укључујући укидање сегрегације у градском превозу у Монтгомерију.
  - Кинг је убијен 4. априла 1968. године у Мемфису, у држави Тенеси. Његова смрт је изазвала шок и тугу широм света, али његова борба за грађанска права и једнакост остала је инспирација многима у борби против дискриминације и неједнакости.
  - Кинг је наставио да предводи покрет за грађанска права и у наредним годинама организовао је низ мирних протеста и маршева, укључујући познати Марш на Вашингтон 1963. године, на којем је одржао чувени говор „I have a dream” („Ја имам сан”).

2. Испричај неки интересантан догађај из свог живота водећи рачуна о хронолошком приповедању.

3. Сигурно се сећаш неке прочитане књиге у којој се главни јунак понео другачије од очекиваног. Препричај у свесци садржај те књиге у обиму од 150 до 200 речи. Посебну пажњу посвети опису тога шта је јунак урадио, а што је изазвало твоје изненађење. На крају нагласи зашто другима препоручујеш да прочитају ту књигу.

Учтиве форме обраћања

1. Поштујући правила учтивног обраћања, напиши имејл омиљеном писцу и замоли га да ти пошаље своју последњу књигу с поштом.

A graphic of an email composition window. At the top right, there are icons for a paperclip, a play button, and a vertical ellipsis. The main area contains several horizontal lines for writing. Below the lines, the text "С поштовањем," is followed by a line for a signature.

2. Поштујући правила учтивног обраћања, напиши молбу локалној самоуправи за постављање светлосне сигнализације и додатних саобраћајних знакова у близини школе, како би се повећала безбедност ученика.

A series of horizontal lines provided for writing a petition.

ТВОРБА РЕЧИ

ПОДЕЛА РЕЧИ ПРЕМА НАСТАНКУ, ПОРОДИЦА И КОРЕН РЕЧИ

1. Глават, главица, главни, главоња, главешина, главар, поглавица, гвавурда, главурина, главетина, тврдоглав, заглавље, наглавачке, стрмоглав, стрмоглавце.
2. истина, мајка, рука, драг

Твореница	Реч од које је добијена	Начин настанка
књижица	књига	изведеница
пароброд	пара + брод	сложеница
старост	стар	изведеница
пшенични	пшеница	изведеница
југозапад	југ + запад	сложеница
лекар	лек	изведеница
чуваркућа	чувар + кућа	сложеница
лекарка	лекар	изведеница

4.
  - Просте речи: лето, бабе, деде, селу, свеже, воће, башти, зеље, комшији, кућа, реку, пеца, јутра, школу.
  - Творенице: Анино, годишње, летњег, радује (се), сеоским, дединог, воћњака, бабин, освежи (се), баштенско, Драгану, кућици, заслади (се), јутарњу, комшијина, речном, упеца, радошћу, Драганова, зељаница, комшијски, сладолед, слаткиша, прошлогодишњег, школски.
5. а) Анино, годишње, летњег, радује (се), сеоским, дединог, воћњака, бабин, баштенско, Драгану, кућици, јутарњу, комшијина, речном, радошћу, Драганова, зељаница, комшијски, слаткиша, школски
  - б) годишње → година, сеоским → село, дединог → деда, бабин → баба, баштенско → башта, јутарњу → јутро, комшијина → комшија, речном → река, Драганова → Драган, комшијски → комшија, школски → школа
  - в) освежи (се), заслади (се), упеца, сладолед, прошлогодишњег
6. а) морати   корен: мор-
 б) провод   корен: вод-
 в) продати   корен: род-
7. а) бледуњав, избледети, блед, бледоплав
 б) крварити, крв, сукрвица, крвоток, закрвити
 в) гост, гостољубив, угостити, гостовати
 г) црн, црница, поцрнети, црнпураст, црнокоса
8. а), в), г), е), ж)
9. Корен свих речи гласи град-

САСТАВНИ ДЕЛОВИ ТВОРЕНИЦА

1. пекар, младић, београдски, брзина, зидни, зидарски, прстен, учитељица, дечаков
2. млек- + -ар, папир- + -ни, кревет- + -ац, учи- + -тељ, рад- + -ник, рад- + -ост, учитељ- + -ица, радн- + -ица

Твореница	Творбена основа	Суфикс	Значење изведене речи
радник	рад	-ник	онај који ради
кућица	кућ-	-ица	мала кућа
зубар	зуб-	-ар	онај који поправља зубе
зубарка	зубар-	-ка	она која поправља зубе
лепота	леп-	-ота	особина оних који су лепо
писац	пис-	-ац	онај који пише / онај који се бави писањем (књига)

4. плаветнило, старост, белина
5. а) пут б) пут/путовати в) лов/ловити
 г) ловац д) пут љ) лов/ловити

Твореница	Корен	Творбена основа	Граматичка основа
младић	млад-	млад-	младић-
раднички	рад-	радн-	радничк-
брзина	брз-	брз-	брзин-
сестрица	сестр-	сестр-	сестриц-
путеви	пут-	/	путев-

7. реченица, мишљење, другарице, радост, злато, реч

8. осмица ○ придев
 доброта ○ именица
 братски ○ глагол
 мислилац ○ број

Твореница	Корен	Творбена основа	Суфикс
путник	пут-	пут-	-ник
листић	лист-	лист-	-ић
књижица	књиг-	књиг-	-ица
сниматељ	сним-	снима-	-тељ
зубарски	зуб-	зубар-	-ски

10. музичар, возач, глумац, зидар, чистач, књижар, играч, вратар, апотекар
11. заградити, прашума, предзнање, просед, несрећа, преписати, узраст
12. За сваки пример се признају било која два тачна одговора:
  - а) размислити, промислити, измислити, умислити, помислити
  - б) изговорити, проговорити, наговорити, одговорити, уговорити
  - в) отићи, наићи, ући, проћи, доћи, прићи, сићи
  - г) одрадити, урадити, зарадити (се), порадити, нарадити се, прерадити (се)
13. • Творенице с префиксима: одрадити, разглас, нерад.
 • Творенице са суфиксима: гласић, радник, гласан.

АУГМЕНТАТИВИ И ПЕЈОРАТИВИ, ДЕМИНУТИВИ И ХИПОКОРИСТИЦИ

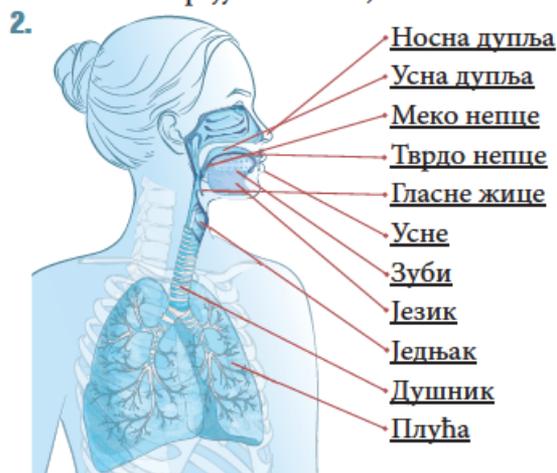
Реч	Деминутив	Аугментатив
књига	књижница	књижурина
кутија	кутијица	кутијетина
рука	ручица	ручерда/ручетина
нога	ножица	ногетина/ножурда/ ножурина
папир	папирић	папирчина

- баба, зграда, владар, соба, столица, деда, сат, бокал
- деминутиви: владарчић, столица, сатић, собица
• аугментативи: зградурина, бокалчина
• пејоративи: бабетина, дедускера (признају се, уз ове, и зградурина, бокалчина)
- декица
- лав- + -ић, професор- + -чина, мачк- + -ица, зград- + -урина, коњ- + -че
- детенце, ручерда, звонце, брадурина, слонче, хаљинетина, месташце, шоферчина

ГЛАСОВИ

НАСТАНАК ГЛАСОВА И ГОВОРНИ ОРГАНИ

- Појачавају гласове и дају им посебан тон и боју, односно имају улогу резонатора. в)
  - Служе за сакупљање, истискивање и спровођење ваздуха. а)
  - Производе гласове покретом или се на њима стварају гласови. б)

- в)
- фонетика

ПОДЕЛА ГЛАСОВА СРПСКОГ ЈЕЗИКА – САМОГЛАСНИЦИ И СУГЛАСНИЦИ

- 30, самогласници (вокали), сугласници (консонанти)
- сонанти; СУГЛАСНИКЕ; ЗВУЧНИ

- а) вокали б) консонанти
- Приликом изговора сугласника гласне жице увек трепере. Т Н

Приликом изговора самогласника гласне жице увек трепере. Т Н

Приликом изговора сонаната гласне жице увек трепере. Т Н

- У српском језику има више звучних него беззвучних гласова. Т Н
У српском језику има више беззвучних него звучних гласова. Т Н
У српском језику је исти број звучних и беззвучних гласова. Т Н
Сви вокали су звучни гласови. Т Н

- КО С ЂАВОЛОМ ТИКВЕ САДИ, О ГЛАВУ МУ СЕ ЛУПАЈУ.
- Једена врло марљиво ради на решавању проблема.

ПОДЕЛА СУГЛАСНИКА ПО ЗВУЧНОСТИ

- звучни, беззвучни
Звучни	Б	З	Д	Ђ	Ж	Г	Џ			
Беззвучни	П	С	Т	Ђ	Ш	К	Ч	Х	Ц	Ф

- б), г)
- ЉУБАВ ЈЕ ПУЊА МЕДА И ЈЕДА.
- ТЕШКО ЈЕ ПСЕТО С МАЧКОМ И КУРЈАКА С ОВЦОМ ПОМИРИТИ.
- ЖЕНИТИ СЕ МЛАД – ПРЕРАНО ЈЕ, А СТАР – ПРЕКАСНО ЈЕ.
- заиграти, библиотека, помоћи, илустратор, снага
- Трчи, трчи трчуљак,
Виси, виси висуљак;
Бога моли трчуљак,
Да опадне висуљак.
(Прасе и жир)
- БАКА ПРАВИ КОЛАЧЕ ГЛАДНОЈ ДЕЦИ.

ПОДЕЛА СУГЛАСНИКА ПО МЕСТУ ИЗГОВОРА

- надзубни, уснени, предњонепчани (редослед навођења није важан)
- Л, Р, Н – надзубни (алвеоларни)
К, Г, Х – задњонепчани (велари)
З, Д, С, Т, Џ – зубни (дентали)
Б, П, М, В, Ф – уснени (лабијални)
Ј, Љ, Њ, Ћ, Ђ, Ж, Ш, Џ, Ч – предњонепчани (палатали)
- а) глава б) пир в) цар
- а) Ј, Њ, Љ, Ш б) Л, Р, Н в) К, Г

5.	Глас	Место изговора	Глас	Место изговора
	Б	уснени	З	зубни
	Ж	предњонепчани	Х	задњонепчани

ПОДЕЛА РЕЧИ НА СЛЛОВЕ

- а) миш, шах, кост
б) помоћ, рука, птица
в) Србија, грејање, лепота
г) висабаба, савијати, преполовити
- А, О, Р, Е, И, У
- ПРО|ГО|ВО|РИ|ТИ   ЗВЕ|ЗДА
У|ЧИ|ТЕ|ЉИ|ЦА   ТРАМ|ВАЈ
ЗА|ДО|ВОЉ|СТВО   ПРЕ|ПРИ|ЧА|ВА|ТИ
ЛОП|ТА   О|ПИ|СИ|ВА|ТИ
МИ|ЛИ|ЦА   МЕР|ДЕ|ВИ|НЕ
У|ЧИ|О|НИ|ЦА   КРЕ|ВЕТ
- У једном слогу постоји само један самогласник. (ТН)
У једном слогу могу постојати два самогласника. Т(Н)
Р постаје слоготворно када поред њега не стоји самогласник. (ТН)
Р је увек слоготворно. Т(Н)
Када се сугласници нађу један до другог, никад се не раздвајају. Т(Н)
Када се сугласници нађу један до другог, раздвајају се уколико је сугласничка група тешка за изговор. Т(Н)
- протрчати, размрљавити, намрштити се, умртвљен, распрснути, прикрпити
- СТО|ЛИ|ЦА, КО|ЛИ|ЦА, СО|БА

ГЛАСОВНЕ ПРОМЕНЕ ПАЛАТАЛИЗАЦИЈА

1.	век	вечан	К → Ч
	бог/Бог	Божић	Г → Ж
	страх	страшан	Х → Ш
	снег	снежан	Г → Ж
	скок	скочити	К → Ч
	мрак	мрачан	К → Ч

- Ова промена назива се палатализација.
- Предраже, Новаче, путниче, витеже
  - а) Анџин   б) Даниџин   в) цариџин
г) Зорџин   д) Зориџин   љ) глумиџин
е) васпитачиџин   ж) спремачиџин
з) Славџин   и) Љубиџин

4.	Инфинитив	3. лице једине презенте	3. лице множине презенте
	сећи	сече	секу
	моћи	може	могу
	тући	туче	туку

- До палатализације не долази у 3. лицу множине.

- а) очију б) дружина в) поточићу г) вуче
- облачић, кружић, ковчежић, дечачић
- Бранкин, Лукин, Олгин, Милкин

СИБИЛАРИЗАЦИЈА

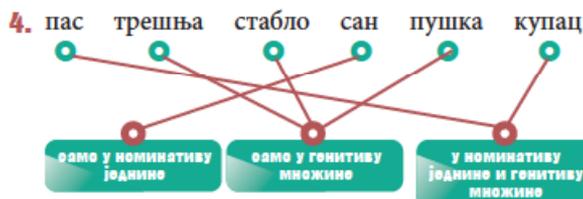
1.	монах	монаси	Х → С
	Грк	Грци	К → Ц
	једнорог	једнорози	Г → З
	радник	радници	К → Ц
	излог	излози	Г → З
	сиромах	сиромаси	Х → С

- Ова гласовна промена назива се сибиларизација.
- монолози, митинзи, ковчези, успеси
  - а) Душџи   б) Душиџи   в) Милџи
г) Милиџи   д) Зориџи   љ) Зорџи
е) Славиџи   ж) Славџи
  - Исправно је рећи и бишџи и биџи. (ТН)
Исправан је само облик епоџи, али не и епоси. Т(Н)
Исправно је рећи и воћџи и воћџи. Т(Н)
Исправан је само облик зајонеџи, али не и зајонеџи. Т(Н)
  - а) Рекла сам фризерџи да желим исту фризуру као моја омиљена глумиџа.
б) Мој омиљени фудбалски клуб сада игра у првој лиџи.
в) Татином колеџи било је лоше.
  - а) Прочитала сам врло занимљив текст у јучерашњој „Политиџи“.
б) Напиши неку лепу песму о мајџи.
в) У овој књџи има пуно лепих афоризама.
г) Испеџи па реџи.

НЕПОСТОЈАНО А

- задатаџа, миран, девоџаџа, добар, остатаџа, интелегентан, стабала, мрачан, банаџа, издашан, пристанаџа
- бораваџ, пљусаџ, потомаџ, Петар

Мушки род	Женски род	Средњи род
послушан	послушна	послушно
уредан	уредна	уредно
вредан	вредна	вредно
хладан	хладна	хладно
квалитетан	квалитетна	квалитетно
досадан	досадна	досадно

5. а) Прошлогодишњи оскаровац посетио је овогодишње Филмске сусрете у Нишу.
 б) Надимак сам добио по мом тати.
 в) Тек сам касније сазнао да сам био потомак великог јунака.
 г) Мама је увек говорила да је боравак на мору важан за моје здравље.
6. а) палатализација и непостојано А
 б) палатализација и непостојано А
 в) палатализација и непостојано А (редослед навођења није важан)

ПРОМЕНА Л У О

1. СТВАРАЛАЦ, ГЛЕДАЛАЦ, ЧИТАО, ПРЕВОДИЛАЦ

- Ова гласовна промена назива се промена Л у О.

2. посао, пепео, предео, мисао

Номинатив јединице	Генитив јединице	Номинатив множине	Генитив множине
обожавалац	обожаваоца	обожаваоци	обожавалаца
преводилац	преводиоца	преводиоци	преводилаца
пратилац	пратиоца	пратиоци	пратилаца
владалац	владаоца	владаоци	владалаца

- Промену Л у О и непостојано А. (редослед навођења није важан)

4. а) Читаоче.

- б) Промену Л у О, непостојано А, палатализацију. (редослед навођења није важан)

5. а) Одувек сам желео да посетим карневал у Рију.

- б) Деда је тражио да му донесемо бокал вина.
 в) Степа Степановић био је познати српски генерал.
 г) Нова болница била је једна од најмодернијих у земљи.

6. а) поштовалаца б) староседелца

ЈЕДНАЧЕЊЕ СУГЛАСНИКА ПО ЗВУЧНОСТИ

1. бележ(ити) + -ка	белешка
верит(и) + -ба	веридба
ћевап + -џиница	ћевапџиница
из + писати	исписати
с + грабити	зграбити

2. Пре уласка у стан добро истреси прашњаве патике.

3. а) преткосовски б) одселити се
 в) претчас г) председник
 д) подкровље ђ) предсобље
 е) претпоследњи ж) подшишати се

4. в), г) 5. врабац, жабац, ждребац 6. в), г)

ЈОТОВАЊЕ

1. а) Ж б) Ђ в) Ж г) МЉ

2. камење	камен + -је	н + ј = њ
цвеће	цвет + -је	т + ј = ћ
бржи	брз + -ји	з + ј = ж
глупљи	глуп + -ји	п + ј = плљ
грубљи	груб + -ји	б + ј = блљ

3. љубав	љубав + -ју	љубављу
крв	крв + -ју	крвљу
памет	памет + -ју	памећу
смрт	смрт + -ју	смрћу
глад	глад + -ју	глаћу

4. трње, слашћу, прстење 5. в) 6. кисео, нов

7. Прогоњена срна бежала је пред ловачким псима, правила све дуже скокове преко потока и жбуња и на крају се сакрила иза грмља.

ЈЕДНАЧЕЊЕ СУГЛАСНИКА ПО МЕСТУ ИЗГОВОРА (ТВОРБЕ)

1. С, Ш, Њ; једначење сугласника по месту изговора

2. грозд + -је	грозђе	грожђе
књижевност + -ју	књижевношћу	књижевношћу
маст + -ју	машћу	машћу
лист + -је	лишће	лишће
прошлост + -ју	прошлосћу	прошлосћу
мисл- + -ју	мисљу	мишљу

- Јотовање и једначење сугласника по месту изговора. (редослед навођења није важан)

3. ИШЧЕКИВАТИ, РАШЧЛАНИТИ, ИШЧУПАТИ, РАШЧЕШЉАТИ

- Извршене гласовне промене су: једначење сугласника по звучности и једначење сугласника по месту изговора. (редослед навођења није важан)

4. а) рашчерупати б) изљубити
 в) исправити г) расписати
 д) разљутити ђ) ишчекати
 е) шчепати ж) размрсити

5. инператор, једампут, Истамбул, бонбона, инпулси

6. а) јотовање и једначење сугласника по месту изговора

- б) једначење сугласника по звучности и једначење сугласника по месту изговора

- в) палатализација и једначење сугласника по месту изговора

- (редослед навођења није важан)

ГУБЉЕЊЕ СУГЛАСНИКА

1. У суперлативу придева губи се једно Ј ако придев почиње тим сугласником, па је правилно писати: *најачи, најефтинији, најаснији* и сл. Т Н

Сугласници Т и Д губе се испред сугласника у којима се већ садрже. Т Н

Када се нађу два иста сугласника у некој речи, увек се пише удвојени сугласник. Т Н

Број 600 се словима пише шестсто. Т Н

Мушки род	Женски род	Гласовне промене
изврстан	изврсна	непостојано А, губљење сугласника
свестан	свесна	непостојано А, губљење сугласника
постан	посна	непостојано А, губљење сугласника
мастан	масна	непостојано А, губљење сугласника

Номинатив јединине	Номинатив множине	Гласовне промене
почетак	почеци	непостојано А, сибиларизација, губљење сугласника
напитак	напици	непостојано А, сибиларизација, губљење сугласника
додатак	додаци	непостојано А, сибиларизација, губљење сугласника
завршетак	завршеци	непостојано А, сибиларизација, губљење сугласника

4. Тај манастир је стар 600 година и зато су ове године славили шестстогодишњицу од његовог оснивања.

Марко и Јована су шест година у браку, па су решили да свечано прославе шестогодишњицу.

5. недостатак, иметак, задатак
6. а) једначење сугласника по звучности, једначење сугласника по месту изговора, губљење сугласника
 б) непостојано А, сибиларизација, губљење сугласника
 в) једначење сугласника по звучности, непостојано А, губљење сугласника
 г) непостојано А, једначење сугласника по звучности, сибиларизација, губљење сугласника
 (редослед навођења није важан)
7. а) једначење сугласника по звучности
 б) промена Л у О   в) палатализација
 г) сибиларизација
8. а) палатализација   б) сибиларизација
 в) јотоване   г) промена Л у О
 д) палатализација   ђ) непостојано А
9. слушаоц, разчешљати, изписати

ЗАМЕНИЦЕ

НЕЛИЧНЕ ИМЕНИЧКЕ ЗАМЕНИЦЕ

1. Покварио нам се бојлер, па ће нам из сервиса послати некога да види шта је у питању.
 падеж: акузатив функција: прави објекат
2. а) кога б) чега в) коме
3. а) Свашта занимљиво смо прочитали у Читанци за 6. разред.
 врста: општа падеж: акузатив функција: прави објекат
 б) Рекли су некоме да ми пренесе да данас нећемо имати последњи час.
 врста: неодређена падеж: датив функција: неправи објекат
 в) Та тужна прича никога није оставила равнодушним.
 врста: одрична падеж: акузатив функција: прави објекат
4. а) Ни за кога (не бих / не би имао/-ла разумевања...)
 б) Ни о чему (нисмо/нису разговарали у аутобусу).
 в) Ни са ким (нисам поделио/-ла чоколаду коју сам добио / ниси поделио чоколаду коју си добио).
 г) Ни у чему није проблем.

5. в)

6.

Врста заменица	упитно-односне	одричне заменице	опште	неодређене
Упућује на БИЋЕ	ко	нико	свако	неко
Упућује на ПРЕДМЕТ	шта	ништа	свашта	нешто

7. нешто

8. а) нечему б) свачему в) ни са ким г) ничега
 д) свакоме ђ) некога
9. а) Ништа ми се не једе.
 б) Тата није срео никога у продавници / Тата никога није срео у продавници.
10. а) о нечему
 врста: неодређена заменица
 падеж: локатив
 б) коме
 врста: упитно-односна заменица
 падеж: датив
 в) свашта
 врста: општа заменица
 падеж: акузатив

ПРИДЕВСКЕ ЗАМЕНИЦЕ

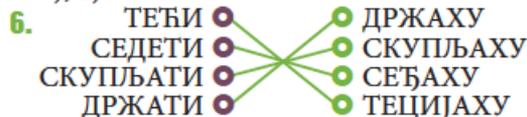
Показне придевске заменице

1. Ана: ову
 Вук: ту, такву
 Ана: оне; толика (признаје се и *та*)

Инфинитив	3. лице једине имперфекта	3. лице множине имперфекта
певати	певаше	певаху
ићи	иђаше	иђаху
плести	плетијаше	плетијаху
пећи	пецијаше	пецијаху

5. б), в)

7. То беху тешка времена, када нико не имаше много пара и када сви грађаху куће од земље, сламе, дрвета и камена. То су била тешка времена, када нико није имао много пара и када су сви градили куће од земље, сламе, дрвета и камена.

ПЛУСКВАМПЕФЕКАТ

1. бејаху дошли, били су дошли

2. б), в), ђ)

3.

Једнина	Множина
1. бејаш/бех ушао	1. бејасмо/бесмо ушли
2. бејаше/беше ушао	2. бејасте/бесте ушли
3. бејаше/беше ушао	3. бејаху/беху ушли

Једнина	Множина
1. био сам ушао	1. били смо ушли
2. био си ушао	2. били сте ушли
3. био је ушао	3. били су ушли

4. Плусквамперфекат се гради од аориста помоћног глагола БИТИ и радног глаголског придева. Т **Н**

Плусквамперфекат се гради од имперфекта помоћног глагола БИТИ и радног глаголског придева. **Т** Н

Плусквамперфекат се гради од перфекта помоћног глагола БИТИ и радног глаголског придева. **Т** Н

Плусквамперфекат се гради од презента помоћног глагола БИТИ и радног глаголског придева. Т **Н**

5. а) Она је већ била изашла из куће када ју је позвао.

б) Када се тата вратио с посла, ми смо већ били ручали.

в) Пре десет година сам био путовао у Шпанију, а овог лета ћу опет ићи тамо.

г) Наставница нам је стално била говорила да учимо редовно, али ми смо се тога сетили тек у осмом разреду.

д) Док је воз улазио у станицу, путници су се већ били спремили за излазак.

6. а)

била си кувала	
лице	друго
род	женски
број	једнина

б)

бејаху волела	
лице	треће
род	средњи
број	множина

в)

били сте објавили	
лице	друго
род	мушки
број	множина

7.

Прошлост	Садашњост	Будућност
перфекат	презент	футур I
аорист		
имперфекат		
плусквамперфекат		

(редослед навођења није важан)

РЕЧЕНИЦА

ПРЕДИКАТСКА РЕЧЕНИЦА

1. б), в), г), д) 2. личном 3. а)

4. две 5. нелични 6. три

7. а) Ако пожуримо, стићи ћемо на време.

б) Мајка је на послу док сам ја у школи.

в) Понео сам кишобран јер ће сигурно бити кише.

г) Иако сам понео кишобран, покисао сам до голе коже.

д) Идем у библиотеку да вратим књигу.

ђ) Враћам књиге које ми више не требају.

КОМУНИКАТИВНА РЕЧЕНИЦА

1. пет, девет 2. могућа; жељна

3. великим; тачком, упитником, узвичне и жељне, узвичником

4. Крњи перфекат, радни глаголски придев, нека + презент, да + презент. 5. Заповедне.

6. а) ? упитна б) ! узвична в) ? упитна

г) . обавештајна д) . заповедна 7. б)

8. Ух, ала сам гладан! упитна
 Хоћеш ли да вечераш? обавештајна
 Да, хоћу. узвична

Дај ми само пре тога чашу воде! заповедна

Ах, баш сам био жедан! жељна

Живео ти мени! узвична

9. а) ?! или !? б) ! в) . г) ?

10. жељним, узвичним

11. а) обавештајна б) узвична в) заповедна
 г) упитна д) жељна

12. Н, Н, Н, Т

ПРАВИЛАН ИЗГОВОР

ПРАВИЛАН ИЗГОВОР ГЛАСОВА Ћ, Џ, Ћ, Ч И Р

1. мек, предњонепчани, тврд, предњонепчани
2. а) мачак б) точак в) оџак г) буреџџица
д) поручник љ) поруџбина
3. Док је Ђорђе жваћкао сендвич на ћошку, неки џепароши су га оџепарили(,) јер му је џеп на изанђалом ћубретарцу био пробушен и без дугмића.
4. а) рерна б) литерарна (секција)
в) распршивач г) фризура д) алвеоларни
ђ) рурални

ДУГИ И КРАТКИ АКЦЕНТИ

1. КОСТ, ПРСТ, ВЛАСТ, ТРСТ
2. ДРУГАРСТВО, ВЕСЕЉЕ, РОЂЕНДАН, КУМСТВО, ВЕНЧАЊЕ, СВАДБА
3. КОРАК – КОРАЧАТИ
ПИСАТИ – ПРЕПИСИВАТИ
ОСМЕХ – СМЕШИТИ СЕ
ДОДАТИ – ДОДАВАТИ
МАТУРА – МАТУРСКИ
ВАСПИТАТИ – ВАСПИТАВАТИ
4. • Дуг слог: школа, зима, зимски.
• Кратак слог: школски, школовање, зимогрожљив.
5. а) дуг б) кратак в) кратак г) кратак
7.

ЗОВ, ЗВАТИ, ПОЗИВ, ПОЗВАТИ, ЗВАЊЕ, ВОЗ, ВОЗИТИ, ВОЖЊА, ПРОВОЗАТИ, ВОЗИЛО
8. а) дуг б) кратак в) дуг г) дуг д) кратак
ђ) дуг е) дуг ж) кратак з) кратак и) дуг
ј) дуг к) кратак
9. испричати, раструбити, препричавати,
разговарати, измишљати, сањарити,
глуварити, откривати
10. беличаст, бео, белина, бледуњав
11. • Речи с дугим акцентом: мајка, прича,
приче, знам, буне, мајке.
• Речи с кратким акцентом: моја, воли,
свако, вече, исприча, једну, некада,
мислио, све, оне, настале, истинитом,
догађају, данас, оне, резултат, маште,
моје, креативне.

ПРАВОПИС

ПИСАЊЕ ИМЕНА ВАСИОНСКИХ ТЕЛА

1. ✓ Кумова слама   ✗ Поларна Звезда
✓ Халејева комета   ✗ северњача
✗ мали Медвед   ✓ Велики медвед

2. а) Звезда Поларис у народу је познатија као Северњача.
б) Нисам знао да је Титан највећи Сатурнов месец.
в) Други сателит по величини у Сунчевом систему, одмах после Јупитеровог Ганимеда, јесте Титан.
г) Други назив за сазвежђе Велики медвед јесте Велика кола.
д) Удаљена скоро 290 милиона светлосних година, галаксија Стефанов квинтет смештена је у сазвежђу Пегаз.
3. Велики медвед, Велика кола, Змај, Мали медвед, Северњача, Цефеј, Касиопеја
4. а) Земљу б) земљи в) земље г) сунцу
д) Сунца љ) сунце е) месеца ж) Месец
5. а) Млечни пут б) Мала кола в) Велики пас
г) Северна круна д) Кохоутекова комета
ђ) Енкеова комета

ПИСАЊЕ ЗАМЕНИЦА ВИ И ВАШ ИЗ ПОШТОВАЊА

1. а) Вам б) вам, вам в) Вас г) вас
2. а) Вашем б) ваших, вашим в) вашем
г) Ваш, Ваше
3. а), г), д)
4. а), в)
5. Ваша екселенцијо   патријарх
Ваша светости   монарх
Ваше величанство   амбасадор
6. Поштовани председниче, / Молим Вас у име свог разреда V/1 Основне школе „Милош Црњански” да нам, спрам могућности Општине, пружите финансијску подршку како бисмо у оквиру школе одржали хуманитарни крос. Верујемо да схватате важност овакве манифестације и стога се унапред радујемо Вашем позитивном одговору. / Срдачно Вас поздрављам, / Никола Николић (Ово је само пример имејла, признају се и другачији одговори.)

ПИСАЊЕ ОДРИЧНИХ ЗАМЕНИЦА С ПРЕДОЗИМА

1. а) Ни од кога није затражио новац на зајам.
б) Не воли да прича о томе ни са ким.
в) Не слушај савете ни од кога!
г) Немам времена ни за шта.
2. б)
3. б), г), д)
4. а) ни од чијих   б) ни за какак
в) ни на једном   г) ни у чије

5. а) Немој се играти ни са чијим осећањима, јер ће ти се вратити као бумеранг.
 б) Ни са једне стране није било конкретног одговора.
 в) Његовог имена нема ни у каквим књигама историје.
 г) Нећу то урадити ни по коју цену.

РАСТАВЉАЊЕ РЕЧИ НА КРАЈУ РЕДА

1. б) 2. маст, текст, као, чак, број
 3. б), в), д), љ) 4. а)
 5. па|као пре|ле|по по|све|ће|ни
 свет|ски стр|пљив при|ста|нак
 мај|ка лу|ди|ло мор|ски
 спо|мен-|парк цр|ве|но-цр|на
 у|зе|ти а|на|ли|за е|во|лу|ци|ја
 polj|ski konj|ski Lji|lja|na

ПРАВОПИСНА РЕШЕЊА У ВЕЗИ С ГЛАСОВНИМ ПРОМЕНАМА

1. а) тст б) јј в) јја г) естст
 2. а) предсобљу б) подшишали в) председница
 г) Мекдоналдсу д) Фејсбуку
 3. а) Њен ванбрачни син кренуо је странпутицом.
 б) Црвенперка је коначно ухватила воденбубу.
 в) Сваког пролећа у Истанбулу одржава се велики маскенбал.
 4. а), в)

ПРАВОПИСНА РЕШЕЊА У ВЕЗИ С ГЛАГОЛСКИМ ОБЛИЦИМА

Инфинитив	1. лице једине аориста
рећи	рекох
испасти	испадох
прочитати	прочитах
доћи	дођох
стићи	стигох
чути	чух
препливати	препливах

2. а) Стиго б) Уђомо в) чу г) помисли д) сети (се)
 3. а) би б) бисмо в) бих г) бисте д) би
 љ) бисмо е) би, бисмо ж) бисте з) бих
 4. стадох; могах; почех
 5. Нисам знала да не волиш слаткише! Вук ми је купио пуну кесу чоколадних бомбона кад је био у Бриселу. Не знам да ли знаш – белгијска чоколада је најбоља на свету. Нема боље ни у Швајцарској, тако ми је рекао.
 6. а) Не волим те више!
 б) Мени се иде у шетњу, али видим да ти не би.
 в) Ако се не будем трудила више, нећу бити одлична ученица на крају школске године.
 г) Рећи ћу ти једну тајну коју нико не сме да зна.

7. а) Неће ићи Мирјана с нама у шетњу.
 б) Беба не би да спава.
 в) Не смем да се враћам сама касно увече из школе.
 г) Ми не бисмо хтели да играмо одбојку после школе.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

ИЗБЕГАВАЊЕ НЕКЊИЖЕВНИХ РЕЧИ И ТУЏИЦА

1. trend, „selfi manija”, selfije, fotke, in, outfit, OOTD, smartfonova, aplikacija, streaming servisa, Netflixu, binge-worthy, biznis, startape, networking, prezentuju, elevator pitch-ove, game-changing ideje
 2. Вечера је била заказана за седам увече. Журни сам да стигнем на време. На једној узбрдици у ретровизору сам приметио једног безобразног возача како иза мене претиче све живо. Одувек не подносим такве возаче у распалим возилима. Посебно кад се понашају овако несмотрено/неодговорно, забога!
 3. • Туђице: тодлер, мејкап, хајлајтер, прајмер, кроп топови, пуфер (јакне), бомбер (јакне).
 • Позајмљенице: тинејџер, помада, кармин, руж, шминка, лак, ајлајнер, сако, фармерке, кошуља, ципеле.

ОБАВЕШТЕЊЕ

1. Обавештење. 3. Шта?, Где? и Када?.

ВЕСТ

1. Вест. Глумац Дру Старки. Познати глумац дошао је у Београд. У Београду. У тренутку објављивања вести. Где је глумац одсео, у којим филмовима је играо, шта ради у слободно време у Београду, шта раде његови обожаваоци.

ИЗВЕШТАЈ

1. Извештај. Концерт. Виолиниста Немања Радуловић и његов бенд. У Нишу. У недељу 15. маја. Атмосфера на концерту. Речи виолинисте.
 2. Обавештење, вест и извештај слични су по томе што представљају облике новинарског текста и одговарају на питања КО?, ШТА?, КАДА?, а разликују се по томе што, у односу на обавештење, из вести сазнајемо и ГДЕ и КАКО се нешто десило, а у извештају, као најопширнијем и најсадржајнијем тексту, налазимо додатне податке и детаље о ономе о чему се говори.

ХРОНОЛОШКО ПРИПОВЕДАЊЕ И ПРЕПРИЧАВАЊЕ

1. 1, 4, 2, 5, 3.

Литература

Кнежевић, М. В. (избор и предговор) (1957). *Анџолоџија народних умотворина*. Нови Сад, Београд: Матица српска, СКЗ.

Krstec Starčinski, S. (2008). *Srpske narodne umotvorine: poslovice, izreke, zagonetke i odgonetke*. Beograd: J. Anrić.

Самарџија, С. (прир.) (1995). *Српске народне зајонејке: анџолоџија*. Београд: Гутенбергова галаксија.

Српске народне зајонејке. Преузето 16. маја 2023, са <http://tesla.rcub.bg.ac.rs/~nena/Zabeleske/zagonetke.html>

Стефановић Караџић, В. (2022). *Српске народне њословице: диџитално издање*. Преузето 16. маја 2023, са <http://www.isj.sanu.ac.rs/srpske-narodne-poslovice/>